

Analiza utjecaja računovodstvenih politika na poslovanje društva

Smolec, Ana

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **RRiF College of Financial Management / RRiF Visoka škola za financijski menadžment**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:198:490875>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Final Examination Papers University of Applied Sciences RRiF - Final Examination Papers and Diploma Papers](#)

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ KORPORATIVNE FINACIJE

Ana Smolec

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI RAD

**ANALIZA UTJECAJA RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA
NA POSLOVANJE DRUŠTVA**

Zagreb, 2017.

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ KORPORATIVNE FINACIJE

SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI RAD

**ANALIZA UTJECAJA RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA
NA POSLOVANJE DRUŠTVA**

Ime i prezime studenta: Ana Smolec

Matični broj: 29/14-1-SDS

Mentor: dr. sc. Tamara Cirkveni Filipović, prof. visoke šk. i ovl. računovođa

Zagreb, 2017.

NASLOV:**ANALIZA UTJECAJA RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA NA POSLOVANJE DRUŠTVA****SAŽETAK:**

U radu se analizira utjecaj računovodstvenih politika na poslovanje trgovačkog društva, uvažavajući pri tome pravila financijskog izvještavanja i računovodstva. Računovodstveni izbor se vezuje uz računovodstvene standarde koje primjenjuje neko društvo, a koji sadrže posebna načela, osnove i praksu financijskog izvještavanja. Računovodstvene politike u okviru Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja i Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja omogućuju društvu izbor između ponuđenih alternativa vrednovanja imovine, obveza, kapitala, prihoda i rashoda. Bitno je analizirati učinke koje stvaraju pojedine računovodstvene politike na ostvarenje poslovnog rezultata i poreznog opterećenja

društva. Cilj ovog diplomskog rada je analiziranje utjecaja pojedinih računovodstvenih politika na poslovanje društva.

KLJUČNE RIJEČI:

računovodstvene politike, računovodstvene procjene, promjene računovodstvenih procjena, rizici primjene računovodstvenih politika, financijski položaj društva i uspješnost društva.

TITLE:**ANALYSIS OF ACCOUNTING POLICIES ON COMPANY PERFORMANCE****SUMMARY:**

This paper analyzes the impact of accounting policies on the company's operations while respecting the rules of financial reporting and accounting. Accounting choice is linked to the accounting standards applied by a company, and containing specific principles, basics and practice of financial reporting. The accounting policies under International Financial Reporting Standards and Croatian Financial Reporting Standards allow the company choice between alternatives valuation of assets, liabilities, equity, income and expenses. It is important to analyze the effects that create specific accounting policies for the sake of the business results and the tax burden on companies. The aim of this diploma work is to analyze the impact of the choice of certain accounting policies on the company's operations.

KEY WORDS:

accounting policies, accounting estimates, changes in accounting estimates, risks applying accounting policies, financial position of the company and the success of the company.

Zahvala:

Zahvaljujem mentorici dr.sc.Tamari Cirkveni Filipović na nesebičnoj pomoći kod izrade ovog diplomskog stručnog specijalističkog rada.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE I PROCJENE – POJAM I ZNAČAJ.....	2
2.1. Promjene računovodstvenih politika	6
2.2. Promjene računovodstvenih procjena	8
3. NAJZNAČAJNIJA PODRUČJA PRIMJENE RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA	14
3.1. Računovodstvene politike vrednovanja dugotrajne materijalne imovine	14
3.1.1. Dugotrajna materijalna imovina – pojam i vrednovanje.....	15
3.1.2. Razmatranje računovodstvenih politika na području amortizacije u kraćem razdoblju.....	18
3.1.3. Razmatranje računovodstvenih politika na području amortizacije u duljem razdoblju.....	21
3.1.4. Mogućnosti i ograničenja računovodstvenih politika dugotrajne materijalne imovine.....	23
3.1.5. Utjecaj računovodstvenih politika na području dugotrajne materijalne imovine ...	23
3.1.6. Utjecaj računovodstvenih politika na području ulaganja u nekretnine	29
3.2. Računovodstvene politike vrednovanja dugotrajne nematerijalne imovine	32
3.2.1. Nematerijalna imovina – pojam i vrednovanje	32
3.2.2. Utjecaj računovodstvenih politika na području dugotrajne nematerijalne imovine.....	35
3.3. Računovodstvene politike vrednovanja dugotrajne financijske imovine.....	37
3. 3. 1. Financijska imovina – pojam i vrednovanje	38

4. RIZICI PRIMJENE RAZLIČITIH METODA UTVRĐIVANJA FER VRIJEDNOSTI IMOVINE	45
4.1. Utvrđivanje fer vrijednosti	46
4.2. Rizici primjene različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine	47
4.3. Rizici primjene različitih metoda utvrđivanja vrijednosti dugotrajne nematerijalne imovine	48
4.4. Rizici primjene različitih metoda utvrđivanja vrijednosti financijske imovine	51
5. ZAKLJUČAK	55
6. POPIS LITERATURE	57
Internet izvori:	59
Popis slika.....	60
Popis tablica.....	60

POPIS PRILOGA

Prilog 1: Naslovnica

Prilog 2: Pravilnik o primjeni računovodstvenih politika

1. UVOD

Cilj diplomskog specijalističkog stručnog rada je definirati pojam i značaj računovodstvenih politika i analizirati utjecaj njihove primjene na poslovanje društva kroz praktične primjere. Temelj računovodstvenih politika su računovodstveni standardi koji pojašnjavaju i propisuju metode evidentiranja poslovnih događaja i sastavljanja financijskih izvještaja. Nakon usvajanja računovodstvenih politika u društvu se priprema kontni plan prema kojem se evidentiraju i knjiže knjigovodstvene isprave u glavnu knjigu. Uprava i menadžment koja usvaja računovodstvene politike ima mogućnost promjene istih, ako su ispunjeni uvjeti za promjenu tih politika. Promjenu treba objaviti u financijskim izvještajima i bilješkama uz financijske izvještaje. Svaka promjena metode obračuna može pratiti i financijsku promjenu u bilanci. Krajnji rezultat može biti financijska promjena izvještaja i utjecaj na promjenu dobiti društva. Diplomski specijalistički stručni rad se sastoji od četiri dijela. U prvom dijelu rada je definiran pojam računovodstvenih politika, značenje računovodstvenih načela te uloga računovodstvenih standarda. U navedenim pojmovima se razmatraju promjene računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena kroz praktične primjere. Središnji dio diplomskog rada razmatra najznačajnija područja primjene računovodstvenih politika u uvjetima poslovanja društava u Republici Hrvatskoj.

Za potrebe ovog diplomskog rada odabrana područja za razmatranje su utjecaji računovodstvenih politika na području dugotrajne materijalne, nematerijalne i financijske imovine. Utjecaji računovodstvenih politika na ostalim područjima primjene računovodstvenih politika su spomenuti i zbog kompleksnosti se neće posebno razmatrati. Treći dio diplomskog rada razmatra područja ključnih veličina za analizu utjecaja promjene računovodstvenih politika, rizike za različite metode vrednovanja fer vrijednosti na poslovanje društva i kvalitetu financijskih izvještaja. U četvrtom dijelu diplomskog rada se razmatraju rizici primjene različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti na područjima dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine i financijske imovine. Završni dio diplomskog rada razmatra područja ključnih veličina za analizu utjecaja primjene računovodstvenih politika i rizike različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti na poslovanje društva i kvalitetu financijskih izvještaja.

2. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE I PROCJENE – POJAM I ZNAČAJ

Računovodstvene politike obuhvaćaju načela, pravila i postupke koje društva primjenjuju za sastavljanje financijskih izvješća.¹ Sam pojam računovodstvenih politika (engl. accounting policies) pojavio se u Sjedinjenim Američkim državama (dalje: SAD) pedesetih godina prošlog stoljeća. Strukovne organizacije koje djeluju na tom području pridonose razvoju i promociji računovodstvene profesije, a jedna od njih je i Odbor za računovodstvene standarde Financial Accounting Standards Board, (dalje: FASB), te Odbor za računovodstvena načela Accounting Principles Board (dalje: APB) prema kojem računovodstvene politike predstavljaju specifična načela i metode koje je menadžment izabrao u cilju realnog prikazivanja financijskog položaja, promjena financijskog položaja i rezultata poslovanja i koja su u skladu s općeprihvaćenim računovodstvenim načelima.² Na potpuno istovjetan način računovodstvene politike su definirane u Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (dalje MSFI).³ Temeljno pitanje računovodstvenih politika je pitanje procjene bilančnih pozicija, odnosno pitanje materijalnog sadržaja financijskih izvještaja. Financijski izvještaji su finalni proizvod računovodstvenog procesa u koji su ugrađene odabrane računovodstvene politike. Primjena računovodstvenih politika ovisi o višim ciljevima određenim poslovnom politikom društva. Poslovne politike trebaju biti u funkciji ostvarenja strateških ciljeva trgovačkog društva. Prema I. Mencer: Politike osiguravaju smjernice za uspostavljanje i evaluaciju operacija koje se odvijaju na način da su konzistentne sa strateškim ciljevima društva.⁴ Poslovne politike usmjeravaju donošenje poslovnih odluka i u funkciji su ostvarenja zacrtanih ciljeva. Najznačajniji ciljevi poslovnih politika su: pozitivan financijski rezultat, efikasnost poslovanja, visoka proizvodnost, kontinuirani rast poslovanja, visoki moral zaposlenika. Poslovne politike su skup ciljeva i sredstava za ostvarenje istih.

Veza računovodstva i poslovne politike društva prikazuju se na slici 1.

¹ Žager, K., Mamić – Sačer, I., Sever, S., Žager., L., (2008). Analiza financijskih izvještaja, 2. proš. izd. Zagreb: Masmedia, str.102.

² Webster Illustrated Contemporary Encyclopedic Edition, J.G. Ferguson., Publishing Company, 1998., str. 562, citirano prema Gulin., D., (1993) Računovodstvene politike u funkciji ispunjavanja ciljeva konfliktnih grupa dioničarskih društava, doktorska disertacija, Zagreb.

³ MRS 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške, točka 3.

⁴ Mencer I., (2012) Strateški menadžment: Upravljanje razvojem poduzeća, TEB, Zagreb, str.261.

Slika 1. Veza računovodstva i poslovne politike društva

Izvor: Pepur., Ramljak., B., Računovodstvena uloga u provođenju financijske politike trgovačkih kompanija, 4th International Scientific Symposium ECONOMY OF EASTERN CROATIA., Međunarodni znanstveni simpozij, Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski Fakultet u Osijeku, (2015), Osijek.

Svrha poslovnih politika može se sagledati u slijedećem: uspostaviti indirektnu kontrolu nad nezavisnim akcijama zbog jasnoće određivanja načina izvršenja posla, promovirati jednoobraznost istih aktivnosti, osigurati brže donošenje odluka, smanjivati nesigurnosti u ponavljanju dnevnih odluka, ponuditi odgovore na moguća pitanja vezana za rutinu posla, pružiti menadžerima mehanizam za izbjegavanje nepromišljenih i nerazumnih odluka u promjenjivim aktivnostima.⁵ U uvjetima poslovanja društava u Republici Hrvatskoj (dalje RH) pojam računovodstvenih politika danas se uglavnom veže uz pojam i primjenu MSFI – a, odnosno Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, a od početka 2008. godine i uz primjenu Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, (dalje HSFI). Na današnjem stupnju razvoja računovodstva, problematika procjene pozicija financijskih izvještaja temeljno je i inicijalno pitanje u računovodstvu. Značaj računovodstvenih, odnosno bilančnih politika posebno je bila naglašena u Njemačkoj nakon Prvog svjetskog rata, u vrijeme velike inflacije, kada je trebalo naći načine i metode koje će eliminirati utjecaj inflacije i prikazati što realniji rezultat.⁶

⁵ Ramljak., B., (2013) Ekonomski fakultet u Splitu: Uloga računovodstvenih politika u poslovnoj politici trgovačkih društava.

⁶ Spremić, I: Polazišta u bilanciranju u dijelima Benedikta Kotruljevića u zborniku referata: Dubrovčanin Benedikt Kotruljević, (1996) Hrvatski i svjetski ekonomist XV stoljeća, HAZU; Hrvatski računovođa., Zagreb, str. 375.

Početak procesa primjene računovodstvenih politika započeo je donošenjem novog Međunarodnog računovodstvenog standarda MRS 1 - Prezentiranje financijskih izvještaja.⁷ Kod velikog broja poduzetnika politike i dalje nisu bile definirane ili su postojale samo deklarativno zbog nepostojanja zakonske regulative kojom bi se kontroliralo donošenje i provedba računovodstvenih politika s motrišta ispunjenja obveza prema Zakonu o računovodstvu, Narodne novine broj: 78/2015 niti obveze javne objave financijskih izvještaja – uključujući i objavu računovodstvenih politika. Poduzetnici koji su bili obveznici revizije, veću su pozornost usmjerili na kvalitetu svojih računovodstvenih politika. Od 1. siječnja 2003. godine revidiranim MRS – om 1 i kasnije donošenjem HSFI – a, računovodstvene politike više ne predstavljaju zaseban financijski izvještaj već je njihova objava obvezna u okviru bilješki uz financijske izvještaje.⁸

Ciljevi provođenja računovodstvenih politika

Ciljevi provođenja računovodstvenih politika su uglavnom vezani uz utjecaj na visinu financijskog rezultata, stvaranje tihih pričuva i slično. Nadalje Wohe G. navodi slijedeće ciljeve bilanciranja:

- utjecaj na financijski rezultat: određivanje visine iskazane dobiti, raspodjela dobiti na dividende i zadržanu dobit, poboljšanje postojeće likvidnosti i rentabilnosti zbog poreznih ušteda.
- utjecaj na korisnike financijskih izvještaja kroz obavještanje ili neobavještanje o nekim segmentima koje zakon dopušta.⁹

Bitne karakteristike računovodstvenih politika su:

- a) računovodstvene politike su u direktnoj vezi sa poslovnim politikama

⁷ Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde: Odluka o objavljivanju prevedenih MRS-ova 1, 4 i 34, objavljeno u Narodnim novinama br. 3/99. Od 8.1.1999. MRS 1 u Hrvatskoj je u primjeni bio od 1.1.2000. do 31.12.2002.

⁸ Jurić., Đ., Financijsko računovodstvo I., skripta RRiF Visoka škola za financijski menadžment, II godina stručnog prediplomskog studija Računovodstvo i financije, kolegij Financijsko računovodstvo I , Zagreb, 09/2012., str.18.

⁹ Wohe., G., (1989): Bilanzierung und Bilanzpolitik., Verlag Vahlen., Muenchen., str. 54.

- b) za novoosnovani poslovni subjekt je potrebno utvrditi polazne računovodstvene politike koje omogućuju istinito i fer prikazivanje imovine, obveza, financijskog stanja i rezultata poslovanja
- c) jednom utvrđene računovodstvene politike dosljedno se primjenjuju u dužem vremenskom razdoblju, što omogućuje usporedivost financijskih izvještaja u različitim periodima
- d) izmjena računovodstvenih politika se vrši u slučaju nastanka novih okolnosti koje ih čine opravdanim
- e) prijedlog računovodstvenih politika daje menadžer računovodstvenog dijela u suradnji s poslovođstvom drugih poslovnih funkcija u pravnoj osobi
- f) odluku o računovodstvenim politikama donosi uprava, a primjenjuje je odjel računovodstva
- g) primijenjene računovodstvene politike se objavljuju u bilješkama uz financijske izvještaje.¹⁰

Prilikom izbora i usvajanja računovodstvenih politika menadžeri trebaju voditi računa o sljedećim kriterijima računovodstvenih politika: opreznost (sadržaj je važniji od oblika) i značajnost (materijalnost). Uz primjenu računovodstvenih pretpostavki i kriterij računovodstvenih politika osigurat će se da informacije u financijskim izvještajima budu: a) relevantne za donošenje poslovnih odluka korisnika, b) pouzdane (da vjerno predočuju poslovanje društva, odražavaju ekonomsku bit poslovnih događaja i transakcija, neutralne su i nepristrane te cjelovite u svim značajnim dijelovima).¹¹ Uprava primjenjuje računovodstvene politike koje imaju za posljedicu informacije koje su: od izuzetne važnosti korisniku za potrebe donošenja ekonomskih odluka, pouzdane i osiguravaju da financijski izvještaji predstavljaju fer financijski položaj, financijsku uspješnost i novčane tokove društva, održavaju ekonomsku bit transakcija, drugih događaja i stanja, a ne samo zakonsku normu. Shodno navedenom računovodstvene politike trebaju biti neutralne i nepristrane, temeljene na opreznosti i potpune u svim značajnim aspektima. Vrlo je važno da se jednom usvojena računovodstvena politika dosljedno primjenjuje što zahtijeva i računovodstvena pretpostavka dosljednosti.

¹⁰ Tušek., B., Računovodstvene pretpostavke i računovodstvena načela., Ekonomski fakultet Zagreb., URL:<http://web.efzg.hr/dok/RAC/btusek/rac/6.%20RAČUNOVODSTVENE%20PRETPOSTAVKE%20I%20RAČUNOVODSTVENA%20NAČELA.pdf>, pristupljeno (16.9.2016).

¹¹ Ramljak., B. (2012) Uloga računovodstvenih politika u poslovnoj politici trgovačkih društava., Ekonomski fakultet Split. , više se može vidjeti na: [URL://http://bib.irb.hr/datoteka/819785.Referat_RAMLJ](http://bib.irb.hr/datoteka/819785.Referat_RAMLJ).

2.1. Promjene računovodstvenih politika

Promjene računovodstvenih politika se obavljaju kada to zahtijeva zakon, izmjena određenih MSFI-ja i kada primjena nove računovodstvene politike doprinosi adekvatnijem prikazivanju bilančnih pozicija. Izmjena se obavlja po istom postupku kao i donošenje računovodstvene politike, odnosno donošenje odluke uprave. Promjene računovodstvenih politika mogu se obaviti u slijedećim slučajevima: a) ako je promjena zahtijevana Standardom ili tumačenjem ili; b) promjena rezultira financijskim izvještajima koji pružaju pouzdanije i značajnije informacije o učincima transakcija, drugih događaja ili uvjeta na financijski položaj. Promjena računovodstvene politike nije: a) primjena računovodstvene politike za transakcije, druge događaje ili uvjete koji su u biti različiti od prije nastalih; i b) primjena nove računovodstvene politike za transakcije, druge događaje ili uvjete.¹²

Primjer 1. Promjene računovodstvenih politika

Društvo financira gradnju objekta iz dugoročnog kredita. Menadžment je donio odluku o kapitalizaciji troškova posudbe. U 2015 g. kapitalizirano je 3.000,00 kn kamata. U 2016 g. menadžment je donio odluku o prestanku kapitalizacije troškova posudbe, te stoga u 2016. svota kamata od 4.000,00 kn nije kapitalizirana, već je evidentirana kao rashod razdoblja. Početno stanje zadržanih zarada na početku 2015 g. je bilo 10.000,00 kn, a završno stanje zadržanih zarada je bilo 22.000,00 kn.

¹² Međunarodni računovodstveni standard MRS 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena., HSFI 3 – Učinci promjene računovodstvenih politika i pogrešaka.

Račun dobiti i gubitka	2015	2016	
Dobit prije kamata i poreza	15.000,00	30.000,00	
Kamate		4.000,00	
Dobit prije oporezivanja	15.000,00	26.000,00	
Porez	3.000,00	5.200,00	
Neto dobit	12.000,00	20.800,00	
KORIGIRANI PODATCI			
Račun dobiti i gubitka	2015	2016	2015 prepravljeno
Dobit prije kamata i poreza	15.000,00	30.000,00	15.000,00
Kamate		4.000,00	3.000,00
Dobit prije oporezivanja	15.000,00	26.000,00	12.000,00
Porez	3.000,00	5.200,00	2.400,00
Neto dobit	12.000,00	20.800,00	9.600,00
KORIGIRANI PODATCI U IZVJEŠTAJU O ZADRŽANOJ DOBITI			
Izveštaj o zadržanoj dobiti			Svota
Stanje na dan 01.01.2015			10.000,00
Stanje na dan 31.12.2015			22.000,00
Efekt promjene računovodstvene politike za 2015.			-2.400,00
Knjigovodstveno stanje na dan 31.12.2015.			19.600,00
Neto dobit za 2016.			20.800,00
Stanje na dan 31.12.2015			40.400,00

Tablica 1. Promjene računovodstvenih politika

Izvor: Prilagođeno prema Žager, K. et.al. (2008). Analiza financijskih izvještaja, 2. prošireno izdanje, Masmedia, Zagreb, str. 155-156.

Iz primjera 1. je vidljivo da se za efekt promjene računovodstvene politike korigira svota zadržanih zarada. Uz pretpostavku da je u 2015. godini bila primijenjena ista računovodstvena politika vezana uz tretman kamata, tada trošak kamata ne bi bio nula, nego 3.000,00 kn, a svota neto dobiti ne bi bila 12.000,00 nego 9.600,00 kn. Uključivanje kamata u trošak razdoblja u ovom primjeru ima za posljedicu smanjenje porezne obveze za 600,00 kn, odnosno smanjenje neto dobiti za 2.400,00 kn.

2.2. Promjene računovodstvenih procjena

Promjene računovodstvenih procjena su usklađivanja knjigovodstvene vrijednosti neke imovine ili obveze, ili svote trošenja neke imovine tijekom vremena nastalo procjenom sadašnjeg stanja i očekivanih budućih koristi obveza povezanih s tom obvezom i imovinom. Promjene računovodstvenih procjena nastaju zbog novih informacija ili novih otkrića i u skladu s tim nisu ispravci pogrešaka. Kada nastupe nove okolnosti ili su raspoložive nove informacije, menadžment je dužan pristupiti procjeni određenih stavaka iz financijskih izvještaja. Učinci takvih novih procjena evidentiraju se na pozicijama imovine, obveza i kapitala. Zavisno od vrste pozicije, učinak promjene računovodstvene politike iskazat će se: samo u tekućem razdoblju ili u tekućem razdoblju i idućim razdobljima. Postupak procjenjivanja uključuje prosudbe zasnovane na zadnjim raspoloživim pouzdanim informacijama. Procjene se mogu donositi za: sumnjiva i sporna potraživanja, zastarjele zalihe, fer vrijednost financijske imovine ili očekivani obrazac potrošnje budućih ekonomskih koristi utjelovljenih u imovini koja se amortizira; i obveze temeljem jamstava. Učinak promjene računovodstvene procjene priznaje se u dobit ili gubitak u: razdoblju promjene, ako promjena utječe samo na to razdoblje, ili u razdoblju promjene i budućem razdoblju, ako promjena utječe na oboje. U mjeri u kojoj promjene računovodstvene procjene utječu na promjene u imovini i obvezama ili se odnose na neku stavku kapitala, treba ih priznati usklađivanjem knjigovodstvenih svota odgovarajuće stavke imovine, obveza ili kapitala u razdoblju nastale promjene.¹³ U bilješkama uz financijske izvještaje treba uvrstiti i objasniti vrstu i svotu promjene računovodstvene procjene koja je imala učinak na tekuće razdoblje, odnosno za koje se očekuje da će takav utjecaj imati u idućim razdobljima.¹⁴

¹³ Međunarodni računovodstveni standard MRS 8 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena; HSFI 3 – Učinci promjene računovodstvenih politika i pogrešaka.

¹⁴ Žager, K.et.al. (2008). Analiza financijskih izvještaja, 2 prošireno izdanje. Zagreb., Masmedia, str.160.

Primjer 2. Promjene računovodstvenih procjena

Menadžment društva Alfa kupuje stroj. Nabavna vrijednost iznosi 100.000,00 kn. Prilikom stavljanja u uporabu menadžment je procijenio da je korisni vijek trajanja 5 godina. Ostatak vrijednosti je zanemariv. Tijekom treće godine uporabe ponovnom je procjenom utvrđeno da stroj može biti u uporabi ukupno 7 godina. Tijekom treće godine menadžment je temeljem novih spoznaja odlučio produljiti očekivano vrijeme uporabe sredstva. U tablici 1. je prikazana promjena vijeka trajanja na veći broj godina:

Godina	Nabavna vrijednost	Vijek uporabe	Iznos amortizacije 100/kolona 3	Godišnja svota kolona 2 x kolona 4	Ispravak vrijednosti kumulativ kolone 5	Neto knjig. svota kolona 2 – kolona 5
1	2	3	4	5	6	7
1	100.000,00	5	20	20.000,00	20.000,00	80.000,00
2	100.000,00	5	20	20.000,00	40.000,00	60.000,00
3	100.000,00	7(5)	12	12.000,00	52.000,00	48.000,00
4	100.000,00	7(5)	12	12.000,00	64.000,00	36.000,00
5	100.000,00	7(5)	12	12.000,00	76.000,00	24.000,00
6	100.000,00	7(5)	12	12.000,00	88.000,00	12.000,00
7	100.000,00	7(5)	12	12.000,00	100.000,00	0,00
∑	100.000,00	0	100	0,00	100.000,00	0,00

Tablica 2. Promjena vijeka trajanja na veći broj godina

Izvor: Žager., K. et. al. (2008)., Analiza financijskih izvještaja., 2. prošireno izdanje., Zagreb., Masmedia., str.158.

U prve dvije godine obračunana je amortizacija po stopi od 20%, što znači da je na troškove amortizacije preneseno ukupno 40.000,00 kn (20.000,00 za 1. godinu i 20.000,00 za 2. godinu). Preostala knjigovodstvena vrijednost iznosi 60.000,00 kn (100.000,00 – 40.000,00) i treba biti amortizirana tijekom preostalog vijeka uporabe, idućih 5 godina. (7 godina minus prve dvije godine u kojima je već bila obračunavana amortizacija po stopi od 20%). Godišnji iznos amortizacije za preostali vijek uporabe od 5 godina = $60.000,00/5 = 12.000,00$. Stopa amortizacije u preostalom vijeku uporabe = $12.000,00/100.000,00 = 0,12 \times 100 = 12\%$. Na kraju vijeka uporabe (bilo kojeg) ukupni trošak amortizacije mora biti jednak ukupnoj nabavnoj vrijednosti što je vidljivo iz tablice 1. U ovom slučaju je nabavna vrijednost samo alocirana na troškove amortizacije u duljem vijeku uporabe. Učinak ove promjene bit će iskazan i u tekućem razdoblju, ali i u idućim razdobljima, i to kroz novi iznos utroška amortizacije.¹⁵ Pored navedenog primjera u tablici 1 moguć je i obrnuti slučaj kada je prethodno utvrđen dulji vijek trajanja koji se naknadno skraćuje. U nastavku se pokazuje tablica 3. Promjena vijeka trajanja na manji broj godina uz slijedeće pretpostavke: Menadžment društva Alfa kupuje stroj. Nabavna vrijednost iznosi 100.000,00 kn. Prilikom stavljanja u upotrebu menadžment je procijenio vijek trajanja 8 godina. Tijekom treće godine uporabe ponovnom je procjenom utvrđeno da je vijek trajanja 5. godina.

¹⁵ Žager, K., Mamić- Sačer, I., Sever, S., Žager., L., (2008). Analiza financijskih izvještaja, 2. proš. izd. Zagreb: Masmedia, str. 159.

Godina	Nabavna vrijednost	Vijek uporabe	Iznos amortizacije 100 / kol. 3	Godišnja svota amortizacije kol.2 x 4	Ispravak vrijednosti kumulativ kolone 5	Neto knjig. svota kol. 2 – kol.5
1	2	3	4	5	6	7
1	100.000,00	8	12,5	12.500,00	12.500,00	87.500,00
2	100.000,00	8	12,5	12.500,00	25.000,00	75.000,00
3	100.000,00	5(3)	25	25.000,00	50.000,00	50.000,00
4	100.000,00	5(3)	25	25.000,00	75.000,00	25.000,00
5	100.000,00	5(3)	25	25.000,00	100.000,00	0,00
Σ	100.000,00	0	100	0,00	100.000,00	0,00

Tablica 3. Promjena vijeka trajanja na manji broj godina

Izvor: Žager, K., et.al. (2008). Analiza financijskih izvještaja, 2. proš. izd. Zagreb: Masmedia, str. 159.

U prve dvije godine obračunavana je amortizacija po stopi od 12,5%, što znači da je na troškove amortizacije prenjeto ukupno 25.000,00 kn (12.500,00 kn za 1. godinu i 12.500,00 kn za 2. godinu). Preostala knjigovodstvena vrijednost iznosi 75.000,00 kn (100.000,00 – 25.000,00) i treba biti amortizirana tijekom preostalog vijeka uporabe, odnosno u preostale 3 godine (jer je novi vijek uporabe ukupno 5 godina). Godišnji iznos amortizacije za preostali vijek uporabe od 3 godine = $75.000,00 / 3 = 25.000,00$ kn. Stopa amortizacije u preostalom vijeku uporabe = $25.000/100.000 = 0,25 \times 100 = 25\%$. Na kraju vijeka uporabe (5 godina) ukupni trošak amortizacije je opet jednak ukupnoj nabavnoj vrijednosti, što je vidljivo iz tablice 2. U ovom slučaju ukupna nabavna vrijednost samo je alocirana na troškove amortizacije, ali u kraćem vijeku uporabe od prvobitno predviđenog. Učinak promjene odražava se na visinu dobiti ili gubitka (tekućih razdoblja, ali i naknadnih razdoblja), sve do kraja vijeka trajanja uporabe.

Učinak se očituje u godini promjene nove procjene i nema retroaktivne primjene za ranija razdoblja.¹⁶ U bilješkama je potrebno objaviti vrstu i iznos promjene računovodstvene procjene koja je imala učinak na tekuće razdoblje odnosno za koju se očekuje da će takav utjecaj imati u narednim razdobljima.¹⁷ Procjena pozicija financijskih izvještaja temeljno je pitanje računovodstvenih politika i jedno od najsofisticiranijih pitanja i problema računovodstva. Problematika procjene bilančnih pozicija vezana je uz konceptijski okvir računovodstvenog izvještavanja, pri čemu važnu ulogu imaju računovodstvene pretpostavke i računovodstvena načela koja je potrebno uvažavati prilikom sastavljanja i prikazivanja financijskih izvještaja, a na područje procjene bilančnih pozicija posebno se odnose: načelo nabavne vrijednosti (trošak nabave), načelo opreznosti i načelo dosljednosti. Načelo nabavne vrijednosti zahtijeva da se vrednovanje imovinskih pozicija temelji na nabavnoj vrijednosti, odnosno trošku nabave. Načelo opreznosti zahtijeva, da se u uvjetima neizvjesnosti poslovanja dobitci ne precijenjuju, a gubitci ne podcijenjuju. Zlouporabom načela opreznosti stvorit će se skriveni dobitci (tihe pričuve) ili skriveni gubitci, čime se dovodi u pitanje realnost bilance. Tihe pričuve će se pojaviti u bilanci, ako se podcijenjuju pozicije aktive i/ili precijenjuju pozicije pasive. Skriveni dobitci (tihe pričuve) će se pojaviti u bilanci u slučaju otpisa potraživanja, primjene ubrzanih stopa amortizacije ili vrednovanjem zaliha po nižim vrijednostima. Slikoviti prikaz skrivenih dobitaka i skrivenih gubitaka prikazan je na slici 2.

¹⁶ Žager, K., et.al. (2008). Analiza financijskih izvještaja, 2. proš. izd. Zagreb: Masmedia, str. 159. Neki drugi slučajevi primjerice kod sumnjivih i spornih potraživanja utjecat će kroz prihode i rashode samo na dobit tekućeg razdoblja. str.160.

¹⁷ Od 01.01.2016. godine (Nar. novine 86/15), točka 3. 6. je nova definicija pojma značajnosti – obilježje informacije za čije se izostavljanje ili pogrešno prikazivanje može se razumno očekivati da će imati utjecaja na odluke koje korisnici donose na temelju financijskih izvještaja poduzetnika, značajnost pojedinačnih stavki ocjenjuje se u kontekstu drugih sličnih stavki.

SKRIVENI DOBITCI	SKRIVENI GUBITCI
podcjenjivanje imovine	precjenjivanje imovine
AKTIVA	AKTIVA
➤ primjena viših amortizacijskih stopa	➤ vrednovanje zaliha po većim vrijednostima
➤ vrednovanje zaliha po nižim vrijednostima	➤ izbjegavanje otpisa potraživanja
➤ primjena viših amortizacijskih stopa	➤ primjena nižih amortizacijskih stopa
➤ otpis potraživanja	➤ precjenjivanje financijske imovine
PASIVA	PASIVA
precjenjivanje obveza	podcjenjivanje obveza
➤ obračun dugoročnih rezerviranja za rizike i troškove	➤ izbjegavanje obračuna dugoročnih rezerviranja
➤ obračun pasivnih vremenskih ograničenja	➤ izbjegavanje obračuna PVR
➤ rezerviranja troškova	

Slika 2. Pojašnjenje pozicija skrivenih dobitaka i skrivenih gubitaka na pozicijama aktive i pasive

Izvor: Autor osobno

3. NAJZNAČAJNIJA PODRUČJA PRIMJENE RAČUNOVOSTVENIH POLITIKA

U uvjetima poslovanja društava u RH koja će biti razmatrana u ovom stručnom diplomskom specijalističkom radu su područja primjene važnih računovodstvenih politika: dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine i amortizacije i financijske imovine. Za dokazivanje teza o utjecaju računovodstvenih politika na poslovanje društava nužno je definirati polazni model, polazne podatke, pretpostavke i ograničenja razmatranja. U nastavku slijede razmatranja analize utjecaja računovodstvenih politika na poslovanje društva za navedena područja.

3.1. Računovodstvene politike vrednovanja dugotrajne materijalne imovine

Dugotrajna imovina je važan dio ukupnih resursa društva. Pojavljuje se u materijalnom obliku (zemljišta, zgrade ili oprema) ili u nematerijalnom obliku (licencije, patenti, istraživanje i razvoj). Najznačajnije obilježje dugotrajne imovine je vezano za dugotrajnost i postojanost oblika. Taj oblik imovine se ne utroši u jednom proizvodnom procesu, nego svoju vrijednost postepeno prenosi na nove učinke. U kojem će se iznosu vrijednost dugotrajne imovine alocirati na pojedina obračunska razdoblja ovisi od usvojenih računovodstvenih politika. Računovodstvene politike na području dugotrajne imovine moguće je promatrati na strani povećanja i na strani smanjenja, odnosno trošenja vrijednosti.¹⁸ Podloga i ishodište izbora računovodstvenih politika nalazi se u MSFI – ima. Na području dugotrajne imovine posebno se odnosi MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema i MRS 38 – Nematerijalna imovina. Navedenim standardima se definira utvrđivanje knjigovodstvene vrijednosti prilikom nabave, tretiranja naknadnih izdataka, obračunavanje amortizacije, naknadno povlačenje, otuđenje i dopušteni alternativni postupak i nužni uvjeti za njihovu primjenu. Računovodstvena politika dugotrajne materijalne imovine, kao dio računovodstvenih politika kojima je uređeno sastavljanje financijskih izvještaja, mora udovoljiti ciljevima koji na prvi pogled izgledaju međusobno suprotno.

¹⁸ Žager, K., Mamić – Sačer, I., Sever, S., Žager., L., (2008). Analiza financijskih izvještaja, 2. proš. izd. Zagreb: Masmedia, str. 126.

Neki od ciljeva su: istinito i pošteno izvještavanje o rezultatima poslovanja, financijskom položaju, tržišnom položaju društva i objektivan financijski rezultat odnosno profitabilnost poslovanja.¹⁹ Za vlasnike i menadžere je bitno, da usklađivanje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine s fer vrijednošću bude obavljeno kada će ovi učinci djelovati povoljno na prinos kapitala i povećanje vrijednosti za vlasnike.

3.1.1. Dugotrajna materijalna imovina – pojam i vrednovanje

Dugotrajna materijalna imovina ima svoje fizičko obilježje. Njezina je vrijednost vezana uz fizičku sposobnost za davanje ekonomskih koristi. Obilježje dugotrajne materijalne imovine, osim što je opipljiva ili u materijalnom obliku, su i ekonomske koristi koje priteču društvu u budućnosti u razdoblju dužem od jedne godine računajući od dana datuma bilance. Dugotrajnu materijalnu imovinu čine nekretnine, postrojenja i oprema. Iz ove skupine izdvojena je imovina koja se nalazi u financijskom leasingu, nekretnine koje služe za iznajmljivanje i dugotrajna materijalna imovina koja se drži za prodaju (obuhvaćena MRS - om 17 - Najmovi, MRS - om 40 i MSFI-om 5). Dugotrajnu imovinu namijenjenu prodaji i imovinu na kojoj je prekinuto poslovanje obrađuje MSFI 5- Dugotrajna imovina namijenjena prodaji. U nastavku slijedi razmatranje utjecaja računovodstvenih politika u kraćem i duljem razdoblju za važno područje - područje obračuna amortizacije. Da bi se neko sredstvo priznalo kao dugotrajna materijalna imovina u bilanci, preduvjeti prema MRS-16 su sljedeći:

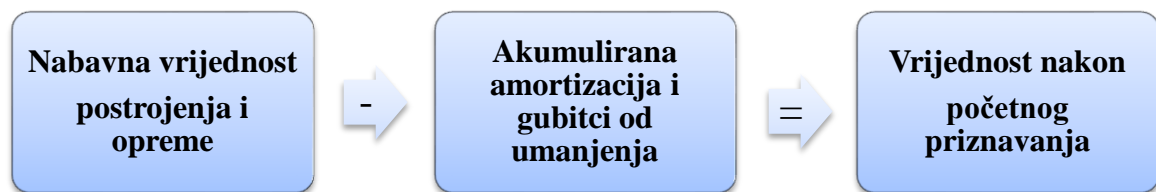
- a) da društvo posjeduje i koristi tu imovinu u proizvodnji proizvoda ili isporuci roba ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe
- b) imovina će se koristiti duže od godine dana
- c) vjerojatno je da će buduće ekonomske koristi povezane sa sredstvom pritecati u društvo, i
- d) trošak imovine se može pouzdano izmjeriti.²⁰

¹⁹ Kolačević., S., Hreljac., B. (2012): Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno izdanje, TEB poslovno savjetovanje Zagreb., str. 55.

²⁰ Belak., V. (2006) Profesionalno računovodstvo prema MSFI i Hrvatskim propisima, Zgombić & Partneri, Zagreb. str. 157.

Dugotrajna materijalna imovina početno se mjeri po trošku nabave koji uključuje:²¹ kupovnu cijenu, uveznu carinu i pristojbe, nepovratne poreze, sve troškove koji se mogu izravno pripisati dovođenju imovine na mjesto i u radno stanje za namjeravanu uporabu, početno procijenjene troškove demontaže, uklanjanja imovine i obnavljanja mjesta na kojem je imovina smještena. Kod utvrđivanja troška stjecanja oduzimaju se trgovinski popusti i rabati. Troškovi posudbe koji se mogu izravno pripisati stjecanju, izgradnji ili proizvodnji kvalificirane imovine mogu se kapitalizirati kao dio troška nabave te imovine, i to u skladu s HSFI - em 16 – Rashodi i MRS-om 23 - Troškovi posudbe. To je moguće onda kad je za stjecanje, izgradnju ili proizvodnju te imovine potrebno znatno vremensko razdoblje, više od jedne godine, da bi imovina bila spremna za uporabu (kvalificirana imovina). Kvalificirana imovina može biti sljedeća imovina: zalihe, proizvodni pogoni. Nakon početnog priznavanja vrijednosti nekretnina, postrojenja i opreme po trošku nabave, vrijednost tih sredstava se uporabom smanjuje. Poduzetnik svojom računovodstvenom politikom može odrediti kako će vrednovati dugotrajnu materijalnu imovinu pa prema tome i nekretnine, postrojenja i opremu, birajući između modela troška i modela revalorizacije. Da bi se priznalo smanjenje vrijednosti sredstava uporabom i protekom vremena obračunava se amortizacija. Zbog promjene tržišnih uvjeta, njihova se stvarna vrijednost u odnosu na knjigovodstvenu vrijednost može dodatno smanjiti ili povećati. Vrednovanje nekretnina, postrojenja i opreme nakon početnog priznavanja ne zamjenjuje obračun amortizacije. Amortizacija se provodi prije i nakon ponovnog vrednovanja, osim ako se sredstvo klasificira za prodaju, prema MSFI – u 5 jer se nakon toga više ne amortizira. Prema metodi troška, nakon početnog priznavanja neko sredstvo nekretnina, postrojenja i opreme treba se iskazati prema njegovom trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrijednosti (t. 30. HSFI - a 6, sukladno s t. 30. MRS 16) navedeno je na slici 3.

²¹ Belak., V., (2009) : Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine prema MSFI/HSFI i novi računovodstveni postupci, Belak Excellens d.o.o., Zagreb , str. 57.

Slika 3. Model troška

Izvor: Belak., V., Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine prema MSFI/HSFI i novi računovodstveni postupci, Belak Excellens d.o.o., Zagreb (2009), str. 65.

Kod naknadnog mjerenja dugotrajne materijalne imovine MRS 16 dopušta društvu izbor između mjerenja po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrijednosti (troškovni model) i mjerenja po revaloriziranom iznosu (model revalorizacije). Ako društvo primjeni model revalorizacije, tada se dugotrajna materijalna imovina naknadno mjeri po revaloriziranoj vrijednosti koju predstavlja fer vrijednost imovine utvrđenu na datum revalorizacije umanjenu za naknadnu amortizaciju i umanjenje vrijednosti. Potrebno je u redovitim razmacima provoditi revalorizaciju, kako bi se osiguralo da neto knjigovodstvena vrijednost ne odstupa značajnije od fer vrijednosti na datum financijskog izvještaja. U slučaju da se neto knjigovodstvena vrijednost i fer vrijednost značajno razlikuju na datum izvještaja, povećanje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine do fer vrijednosti društvo će računovodstveno evidentirati kao povećanje kapitala (kao fer vrijednost rezerve) i na taj način će direktno utjecati na poslovanje društva. Ako povećanje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine djelomično ili u cijelosti poništava prethodno iskazane gubitke zbog smanjenja vrijednosti te imovine, ovo povećanje vrijednosti će se iskazati kao prihod i tako utjecati na poslovni rezultat društva. U slučaju smanjenja vrijednosti dugotrajne materijalne imovine, smanjenje vrijednosti će se računovodstveno evidentirati kao rashod, odnosno gubitak i direktno utjecati na poslovni rezultat društva.²²

²² Gulin., D., Perčević.(2013) H., Financijsko računovodstvo, izabrane teme, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb , str. 92.

Međutim, ako je prethodno iskazano povećanje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine iskazano na poziciji fer vrijednosti rezerve smanjenje vrijednosti evidentirat će se kao smanjenje fer vrijednosti rezerve, ali najviše do iznosa do kojeg su fer vrijednosti rezerve prethodno bile formirane, na taj će način smanjenje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine utjecati na financijski položaj i poslovanje društva. Nameće se zaključak da se promjene knjigovodstvenih iznosa dugotrajne imovine zbog njihovih knjigovodstvenih iznosa s fer vrijednošću izazivaju niz posljedica kao što su promjene poreznih obveza i njihovih novčanih tokova, te mijenjanje iskazanih rezultata poslovanja u financijskim izvještajima društva. Pristup rješavanju problema mora biti takav, da se sagledaju sve posljedice usklađivanja knjigovodstvenih vrijednosti s fer vrijednostima, ali da su pri tom financijski izvještaji istinito i fer prezentirani i da su postignuti najpovoljniji novčani tokovi.²³

3.1.2. Razmatranje računovodstvenih politika na području amortizacije u kraćem razdoblju

Problematika amortizacije u društvima ima značajan utjecaj na poslovanje društva i posebno je važna. Amortizacija je postupak kojim se vrijednost dugotrajne imovine raspoređuje unutar procijenjenog vijeka trajanja. Izbor određene metode utječe na uspješnost poslovanja i financijski položaj društva kako se prikazuje u primjeru 3.

Primjer 3. Utjecaj različitih metoda amortizacije na poslovanje društva

Trgovačko društvo nabavilo je stroj za 6.000,00 kn, s očekivanim vijekom upotrebe od četiri godine, tijekom kojeg se očekuje proizvodnja 100.000 jedinica proizvoda. Očekivani ostatak vrijednosti iznosi 1.000,00 kn. Tijekom vijeka upotrebe proizvedena je slijedeća količina proizvoda: U tablici 4. se prikazuje obračun amortizacije.

1. godina 38.000,00 komada
2. godina 22.000,00 komada
3. godina 32.000,00 komada
4. godina 8.000,00 komada

²³ Kolačević, S., Hreljac, B. (2012) Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno i prošireno izdanje, TEB poslovno savjetovanje Zagreb., str. 79.

Godina/Linearna metoda amortizacije	Amortizirajuća svota	Stopa (razlomak)	Stopa (postotak)	Trošak amortizacije
1	2	3	4	5
1	5.000,00	1/4	25%	1.250,00
2	5.000,00	1/4	25%	1.250,00
3	5.000,00	1/4	25%	1.250,00
4	5.000,00	1/4	25%	1.250,00
Ukupno				5.000,00
Godina/Degresivna metoda	Amortizirajući svota	Stopa (razlomak)	Stopa (postotak)	Trošak amortizacije
1	2	3	4	5
1	5.000,00	4/10	40%	2.000,00
2	5.000,00	3/10	30%	1.500,00
3	5.000,00	2/10	20%	1.000,00
4	5.000,00	1/10	10%	500,00
Ukupno			100%	5.000,00
Godina/Funkcionalna metoda	Amortizirajuća svota	Trošak po outputu amortizirajući iznos/broj jed.outputa	Broj jedinica (outputa)	Trošak amortizacije
1	2	3	4	5
1	5.000,00	0,05	38.000,00	1.900,00
2	5.000,00	0,05	22.000,00	1.100,00
3	5.000,00	0,05	32.000,00	1.600,00
4	5.000,00	0,05	8.000,00	400,00
Ukupno			100.000,00	5.000,00

Tablica 4. Obračun amortizacije uz primjenu linearne, degresivne i funkcionalne metode amortizacije i usporedba različitih metoda obračuna amortizacije.

Izvor: Autor osobno. Prilagođeno prema vježbama iz kolegija Strateško menadžersko računovodstvo, RRI F Visoka škola za fin.menadžment, III. g studijskog smjera Računovodstvo i Financije., predavač., Sandra Odošić struč. spec. oec.

Iz tablice 4. uočava se da su kod linearne metode stopa i iznos amortizacije isti tijekom korisnog vijeka trajanja. Kod degresivne metode se stopa i iznos iz godine u godinu

smanjuju. U nastavku se prikazuje Račun dobiti i gubitka u 1. obračunskom razdoblju (1. godina) i 4. obračunskom razdoblju (4. godina) koji se prikazuje u tablici 5.

Račun dobiti i gubitka za 1. godinu			
METODA OBRAČUNA AMORTIZACIJE			
Opis	Linearna metoda	Degresivna metoda	Funkcionalna metoda
Ukupan prihod	30.000,00	30.000,00	30.000,00
Rashodi bez amortizacije	20.000,00	20.000,00	20.000,00
Amortizacija	1.250,00	2.000,00	1.900,00
Ukupni rashodi	21.250,00	22.000,00	21.900,00
Dobit prije poreza	8.750,00	8.000,00	8.100,00
Račun dobiti i gubitka za 4. godinu			
METODA OBRAČUNA AMORTIZACIJE			
Opis	Linearna metoda	Degresivna metoda	Funkcionalna metoda
Ukupan prihod	30.000,00	30.000,00	30.000,00
Rashodi bez amortizacije	20.000,00	20.000,00	20.000,00
Amortizacija	1.250,00	500,00	400,00
Ukupni rashodi	21.250,00	20.500,00	20.400,00
Dobit prije poreza	8.750,00	9.500,00	9.600,00

Tablica 5. Račun dobiti i gubitka u 1. obračunskom razdoblju (1. godina) i Račun dobiti i gubitka u 4. obračunskom razdoblju (4. godina).

Izvor: Izrada autora osobno. Prilagođeno prema vježbama iz kolegija Strateško menadžersko računovodstvo, RRiF Visoka škola za financijski menadžment, III studijska godina, smjer Računovodstvo i financije, predavač: Sandra Odošić struč. spec. oec.

Iz tablice 5. je vidljivo da je dobit prije oporezivanja različito iskazana u sva tri slučaja i da isključivo ovisi od primijenjene metode amortizacije. Na početku razdoblja bruto dobit odnosno dobit prije oporezivanja u 1. obračunskom razdoblju (1. godina) je najveća uz primjenu linearne metode amortizacije u svoti od 8.750,00 kn, a u 4. obračunskom razdoblju (4. godina) bruto dobit odnosno dobit prije oporezivanja je najveća uz primjenu funkcionalne metode amortizacije u svoti od 9.600,00 kn.

3.1.3. Razmatranje računovodstvenih politika na području amortizacije u duljem razdoblju

Za sagledavanje utjecaja računovodstvenih politika na području amortizacije u duljem razdoblju potrebno je za promatrane tri godine sastaviti Račun dobiti i gubitka, primjenom linearne, degresivne i funkcionalne metode obračuna amortizacije. U tablici 6. je prikazan Račun dobiti i gubitka uz uvaženu linearnu, degresivnu i funkcionalnu metodu amortizacije i alokacija financijskog rezultata po godinama i metodama.

OPIS/ Račun dobiti i gubitka	1. godina	2. godina	3. godina
Linearna metoda			
A. UKUPNI PRIHODI	30.000,00	30.000,00	30.000,00
B. RASHODI	20.000,00	20.000,00	20.000,00
<i>1. Amortizacija</i>	1.250,00	1.250,00	1.250,00
UKUPNI RASHODI	21.250,00	21.250,00	21.250,00
C. Dobit prije oporezivanja	8.750,00	8.750,00	8.750,00
Račun dobiti i gubitka			
Degresivna metoda	1. godina	2. godina	3. godina
A. UKUPNI PRIHODI	30.000,00	30.000,00	30.000,00
B. RASHODI	20.000,00	20.000,00	20.000,00
<i>1. Amortizacija</i>	2.000,00	1.500,00	1.000,00
UKUPNI RASHODI	22.000,00	21.500,00	21.000,00
C. Dobit prije oporezivanja	8.000,00	8.500,00	9.000,00
Račun dobiti i gubitka			
Funkcionalna metoda	1. godina	2. godina	3. godina
UKUPNI PRIHODI	30.000,00	30.000,00	30.000,00
RASHODI	20.000,00	20.000,00	20.000,00
<i>Amortizacija</i>	1.900,00	1.100,00	1.600,00
UKUPNI RASHODI	21.900,00	21.100,00	21.600,00
C. Dobit prije oporezivanja	8.100,00	8.900,00	8.400,00
Godina/ Alokacija financijskog rezultata po godinama i metodama	Linearna metoda	Degresivna metoda	Funkcionalna metoda
1	8.750,00	8.000,00	8.100,00
2	8.750,00	8.500,00	8.900,00
3	8.750,00	9.000,00	8.400,00
4	8.750,00	9.500,00	9.600,00
UKUPNO	35.000,00	35.000,00	35.000,00

Tablica 6. Račun dobiti i gubitka

Izvor: Izrada autora osobno

Ukupan iznos financijskog rezultata (35.000,00 kn) je isti u svim promatranim godinama, ali je raspored po pojedinim godinama nejednak i ovisi isključivo o odabranoj politici amortizacije. Temeljem podataka iz tablice 6. moguće je zaključiti sljedeće:

- a) uspješnost poslovanja razmatrana u kraćem razdoblju (do godine dana) bitno zavisi od metoda obračuna amortizacije,
- c) primjenom linearne metode amortizacije u sve četiri promatrane godine ostvaruju se isti rezultati,
- d) kod degresivne metode amortizacije s protekom vremena uspješnost poslovanja se povećava,
- e) u promatranom obračunskom razdoblju (1 – 4 god) ukupna svota financijskog rezultata jednaka je bez obzira na primijenjenu metodu,
- f) uspješnost poslovanja razmatrana u duljem razdoblju (u ukupnom vijeku trajanja) uopće ne zavisi od metode obračuna amortizacije jer su financijski rezultati na razini promatrane četiri godine po svim metodama amortizacije jednaki. Uspješnost poslovanja u kraćem razdoblju bitno zavisi od metoda obračuna amortizacije.

To ne znači da je računovodstvenim politikama moguće stvoriti poslovni rezultat. U ovom slučaju računovodstvenim politikama omogućava se, zavisno od zahtjeva menadžmenta da se ukupna masa troškova amortizacije rasporedi tijekom korisnog vijeka trajanja. Društvo treba kontinuirano pratiti promjene financijskog rezultata izborom različitih metoda obračuna amortizacije, kako bi moglo eventualno odlučiti o promjeni računovodstvene politike temeljem odabrane metode obračuna amortizacije. Računovodstvenim politikama se ne stvara poslovni rezultat, već je izborom različitih metoda poslovni rezultat moguće „seliti“ iz jednog obračunskog razdoblja u drugo. U kraćem razdoblju je utjecaj računovodstvenih politika na iskazanu uspješnost znatan, a dugoročno taj utjecaj ne postoji.²⁴

²⁴ Žager, K., Mamić- Sačer, I., Sever, S., Žager., L., (2008). Analiza financijskih izvještaja, 2. proš. izd. Zagreb: Masmedia, str. 130.

3.1.4. Mogućnosti i ograničenja računovodstvenih politika dugotrajne materijalne imovine

Mogućnost upravljanja promjenama knjigovodstvenih vrijednosti i vođenja računovodstvene politike dugotrajne materijalne imovine je ograničena. Istinito, fer i pošteno prezentiranje financijskih izvještaja je jedno od ograničenja. U sastavljanju financijskih izvještaja, u skladu s MSFI-ima, u vrednovanju dugotrajne materijalne imovine koriste se postupci utvrđivanja nadoknadiive vrijednosti, gdje je jedna od alternativnih metoda vrednovanja sadašnja vrijednost novčanog toka koji nastaje u svezi sa određenom dugotrajnom materijalnom imovinom (postrojenjem, nekretninom, opremom). S obzirom da se novčani tok temelji na planiranim priljevima i odljevima, utvrđivanje alternativnih metoda vrednovanja sadašnje vrijednost novčanog toka koji nastaje u svezi sa budućeg novčanog toka je subjektivno. Budući događaji mogu uz planirano biti procijenjeni u pogledu rizika s više ili manje opreza. U tim granicama postoji mogućnost vođenja aktivne računovodstvene politike dugotrajne materijalne imovine, prije svega u određivanju vremena u kojem će društvo vrednovati dugotrajnu imovinu nakon početnog priznavanja i tu vrijednost priznati u financijskim izvještajima, a da su istovremeno istiniti i fer prezentirani. Nakon ovog prvog ograničavajućeg činitelja drugi je propis o porezu na dobit. Porezni propisi koji su na snazi u Republici Hrvatskoj oporezuju promjene knjigovodstvene vrijednosti zbog ponovnog vrednovanja dugotrajne materijalne imovine. Porezni propisi kojima se oporezuje dobit društva temelje se na načelu da se priznaju troškovi dugotrajne imovine u vrijednosti nabave, odnosno samo vrijednost ulaganja. Usklađivanje knjigovodstvene vrijednosti s nadoknativom vrijednošću²⁵ dugotrajne imovine može biti uzrokom povećanja porezne obveze i izdatka novca iz društva. Iz navedenih razloga porezna politika i porezni propisi mogu biti ograničavajući čimbenici ponovnog vrednovanja imovine i priznavanja u izvještajima.

3.1.5. Utjecaj računovodstvenih politika na području dugotrajne materijalne imovine

Ako društvo u okviru svoje računovodstvene politike odluči primjenjivati metodu troška, to znači da će vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme nakon početnog priznavanja iskazivati po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju osim ako ne postoje razlozi za dodatno umanjenje vrijednosti. Ako postoje razlozi za dodatno

²⁵ Nadoknadiiva vrijednost dugotrajne imovine (oprema, postrojenja i nekretnine) – vrijednost opreme koju treba priznati u bilanci, to je iznos između neto prodajne vrijednosti i vrijednosti imovine u upotrebi.

umanjenje vrijednosti, na svaki datum izvještavanja društvo treba procijeniti nadoknadivi iznos imovine. Nadoknadivi iznos imovine se određuje usporedbom: fer neto prodajne jedinice koja stvara novac i vrijednosti u uporabi. Ako bilo koji od ova dva iznosa premašuje knjigovodstvenu vrijednost imovine (nabavnu vrijednost umanjenu za amortizaciju i gubitke od umanjenja), imovina se ne umanjuje i nije nužno procijeniti drugi iznos. Gubitak od umanjenja imovine koji je priznat za imovinu, u ranijim godinama treba ukinuti ako, i samo ako su se promijenile procjene korištene za određivanje nadoknativog iznosa imovine od kada je posljednji gubitak od umanjenja imovine priznat. U ovom slučaju knjigovodstvenu vrijednost imovine treba povećati do njezinog nadoknativog iznosa i priznati u računu dobiti i gubitka²⁶ Najbitniji pozitivni učinci procjene po fer vrijednosti osnovnih sredstava koji su razlog za obavljanje procjene su:

- u financijskim izvještajima se poboljšava imovinski i financijski položaj društva
- smanjuje se stupanj zaduženosti društva
- mogućnost korištenja realiziranih revalorizacijskih rezervi.²⁷

Ako su učinci procjene pozitivni u financijskim izvještajima dolazi do poboljšanja imovinskog i financijskog položaja društva. U aktivi bilance dolazi do povećanja vrijednosti dugotrajne materijalne i ukupne imovine, a u pasivi do povećanja revalorizacijskih rezervi i ukupnog kapitala. Proknjiženi učinci procjene osnovnih sredstava ne utječu na obrtna sredstva tako da svota neto obrtnih sredstava ostaje ista i poslije obavljene revalorizacije, što znači da sama procjena ne utječe na likvidnost i solventnost kao osnovne parametre financijske situacije društva. Pozitivan učinak procjene evidentira se u korist revalorizacijskih rezervi, što pod ostalim nepromijenjenim okolnostima dovodi do povećanja kapitala u odnosu na obveze, većeg financiranja iz vlastitih u odnosu na tuđe izvore i manji stupanj zaduženosti društva. Zbog manjeg stupnja zaduženosti, u očima banaka i drugih povjerenika sigurnost pravne osobe je veća i kreditni bonitet je bolji. No, to ne mora značiti da je društvo pouzdanije i uspješnije, jer ovisi o odnosu kapitala i obveza, već o zarađivačkoj sposobnosti i likvidnosti poslovnog subjekta.

²⁶ HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina., Narodne novine 86/15, Prestanak priznavanja pod toč. 6.66., više se može vidjeti na URL:// <http://www.propisi.hr/print.php?id=13770>., pristupljeno (5.02.2017).

²⁷ Negovanović., M., : Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?., Računovodstvo, revizija i financije., časopis RRiF br. 8/2008., str. 53-54.

Kada se materijalno sredstvo proda, rashoduje ili otuđi, tom sredstvu pripadajuća revalorizacijska rezerva se prenosi u neraspoređeni dobitak prethodnih godina i na raspolaganju je za pokriće gubitka iz prethodnih godina, isplatu dividende, pripisivanje rezervama i druge namjene, a može ostati i neraspoređena. Prije otuđenja materijalnog sredstva jedan dio revalorizacijske rezerve može se prenijeti u neraspoređeni dobitak.

Primjer 4. Razmatranje financijskih učinaka procjene materijalnih sredstava po fer vrijednosti

Društvo posjeduje materijalna sredstva u vrijednosti od 50.000,00 kn (nabavna vrijednost), amortizacijska stopa materijalnih sredstava iznosi 15%. U prvom slučaju društvo primjenjuje metodu troška i ne obavlja procjenu po fer vrijednosti, u drugom slučaju društvo primjenjuje model revalorizacije. U nastavku se daje primjer razmatranja učinaka procjene.

Prvi slučaj: Materijalna sredstva ako se ne obavlja procjena po fer vrijednosti

OPIS/ u 000 kn	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nabavna vrijed.	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Ispravak vrijed.	7.500	15.000	22.500	30.000	37.500	45.000	50.000
Sadašnja vrijed.	42.500	35.000	27.500	20.000	12.500	5.000	0

Drugi slučaj: Materijalna sredstva ako se obavlja procjena po fer vrijednosti

OPIS/ u 000 kn	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Revalorizirana nabavna vrijednost	55.329	55.329	55.329	55.000	55.000	55.000	55.000
Revalorizirani ispravak vrijednosti	8.029	16.059	24.088	33.000	41.250	49.500	55.000
Revalorizirana sadašnja vrijednost	45.500	37.470	29.441	22.000	13.750	5.500	0

Tablica 7. Razmatranje financijskih učinaka procjene osnovnih sredstava po fer vrijednosti

Izvor: Prilagođeno prema Negovanović., M., Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti da ili ne?, Računovodstvo, revizija i financije, časopis RRiF br.8/2008., str. 54.

U prvoj godini (2016) obavljena je procjena osnovnih sredstava i utvrđena je fer vrijednost u svoti od 45.500,00 kn. Učinak procjene u svoti od 3.000,00 kn je evidentiran kao povećanje vrijednosti osnovnih sredstava (razmjerno i nabavke i ispravka) u korist fer vrijednosti rezerve. Troškovi amortizacije su jednaki kada se obavlja procjena i kada se ne obavlja, u svoti od 7.500,00 kn. Procjena se obavlja 2016. i 2019., kada je procijenjeno da fer vrijednost iznosi 45.500,00 kn i 22.000,00 kn. U prvoj godini su vidljivi pozitivni učinci procjene po fer vrijednosti, imovina i kapital su veći za 3.000,00 kn nego u slučaju da se ne obavlja procjena. U nastavku u tablici 8. se prikazuje bilanca i račun dobiti i gubitka kada se obavlja procjena osnovnih sredstava po fer vrijednosti i kada se ne obavlja procjena osnovnih sredstava po fer vrijednosti sa pojašnjenjem.

Pozicija	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Osnovna sredstva	42.500	35.000	27.500	20.000	12.500	5.000	0
Obrtna sredstva	29.750	43.250	56.750	70.250	83.750	97.250	110.750
Ukupno aktiva	72.250	78.250	84.250	90.250	96.250	102.250	110.750
Temeljni kapital	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Neraspoređeni dobitak	6.750	12.750	18.750	24.750	30.750	36.750	45.250
Rezerve fer vrijednosti	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Kratkoročne obveze	20.500	20.500	20.500	20.500	20.500	20.500	20.500
Ukupno pasiva	72.250	78.250	84.250	90.250	96.250	102.250	110.750
RDG/ Prihodi	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
Poslovni rashodi	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
Troškovi amortizacije	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Dobitak prije oporezivanja	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Porez na dobitak (20%)	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Dobitak poslije oporezivanja	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	8.500

Tablica 8. Bilanca i račun dobiti i gubitka ako se ne obavlja procjena osnovnih sredstava po fer vrijednosti

Izvor: Prilagođeno prema Negovanović., M., Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti - da ili ne?, Računovodstvo, revizija i financije, časopis RRIIF br. 8/2008., str. 57.

U 2017. i 2018. godini društvo ne obavlja procjenu (odstupanje od fer vrijednosti nije veliko) i očituju se negativni učinci ranije procjene. U odnosu kada se ne obavlja procjena, osnovica za amortizaciju materijalnih sredstava je veća, a to uzrokuje veće troškove amortizacije. U nastavku se prikazuje tablica 9. Bilanca i računa dobiti i gubitka kada se obavlja procjena materijalnih sredstava po fer vrijednosti i pojašnjenje.

Pozicija	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Osnovna sredstva	45.500	37.470	29.441	22.000	13.750	5.500	0
Obrtna sredstva	29.750	43.250	56.750	71.662	85.162	98.662	112.162
Ukupno aktiva	75.250	80.721	86.191	93.662	98.912	104.162	112.162
Temeljni kapital	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Neraspoređeni dobitak	6.750	12.750	18.750	24.750	30.750	36.750	45.250
Rezerve fer vrijednosti	3.000	2.471	1.941	3.412	2.662	1.912	1.412
Rezerve i dugoročne obveze	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Kratkoročne obveze	20.500	20.500	20.500	20.500	20.500	20.500	20.500
Ukupno pasiva	75.250	80.721	86.191	93.662	98.912	104.162	112.162
RDG/Prihodi	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
Poslovni rashodi	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
Troškovi amortizacije	7.500	8.029	8.029	8.029	8.250	8.250	5.500
Dobitak prije oporezivanja	7.500	6.971	6.971	6.971	6.750	6.750	9.500
Porez na dobitak (20%)	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Dobitak poslije oporezivanja	6.000	5.471	5.471	5.471	5.250	5.250	8.000

Tablica 9. Bilanca i račun dobiti i gubitka kada se obavlja procjena osnovnih sredstava po fer vrijednosti.

Izvor: Prilagođeno prema Negovanović., M.: Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?, Računovodstvo, revizija i financije, časopis RRiF br.8/2008., str. 57.

Financijski učinak procjene po fer vrijednosti je da u godini kada je obavljena procjena dolazi do poboljšanja imovinsko financijskog položaja (veća materijalna sredstva i kapital – fer vrijednost rezerve). U sljedećim godinama zbog veće osnovice za amortizaciju, u odnosu na metodu troška, model revalorizacije generira veće troškove amortizacije i manji dobitak prije i poslije oporezivanja u računu dobiti i gubitka. Na kraju primjera u nastavku u tablici 10. je prikazana promjena na fer vrijednostima rezerve i učincima revalorizacije.

OPIS /000 kn	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Početno stanje	0	3.000	2.471	1.941	3.412	2.662	1.912
Povećanje na osnovi procjene	3.000			2.000			
Smanjenje na osnovi realizacije - prijenosa na raspoređeni dobitak		529	529	529	750	750	500
Završno stanje	3.000	2.471	1.941	3.412	2.662	1.912	1.412
Učinci revalorizacije							
Veća imovina i kapital	3.000	2.471	1.941	3.412	2.662	1.912	1.412
Veći troškovi amortizacije i manji dobitak poslije oporezivanja	0	529	529	529	750	750	500
Razlika u dobitku za raspodjelu u bilanci stanja	0	0	0	0	0	0	0

Tablica 10. Promjene na fer vrijednostima rezerve i učinci revalorizacije u (000 tis.kn)

Izvor: Prilagođeno prema Negovanović., M.,: Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?, Računovodstvo, revizija i financije, časopis RRIF br. 8/2008., str. 57.

U odnosu na slučaj kada se ne obavlja procjena, osnovica za amortizaciju materijalnih sredstava je veća, a to uzrokuje veće troškove amortizacije i manji dobitak poslije oporezivanja za 529.000,00 tisuća kuna u računu dobiti i gubitka. U visini razlike između amortizacije obračunane na revaloriziranu nabavnu vrijednost koja iznosi 529.000,00 kuna,

društvo pri procjenjivanju u 2017. i 2018. godini ima pravo koristiti dio fer vrijednosti rezervi i prenijeti tu svotu na neraspoređeni dobitak u 2019. godini. U sljedećim godinama, zbog povećanja vrijednosti materijalnih sredstava, procjena povećava osnovicu za amortizaciju i u sljedeće tri godine (od 2020. do 2022.) amortizacija je veća i dobitak u bilanci manji nego u slučaju kada se ne obavlja procjena. Procjena materijalnih sredstava po fer vrijednosti je mogućnost koju društvo utvrđuje općim aktom, a ne obveza. Višegodišnjom primjenom troškovnog modela, ako ne postoje materijalno pogrešni iskazi, ostvaruje se željeni računovodstveni ideal – istinit i pošten prikaz financijskog položaja i rezultata poslovanja društva.²⁸

3.1.6. Utjecaj računovodstvenih politika na području ulaganja u nekretnine

Ulaganje u nekretnine prema HSFI – u 7 Ulaganja u nekretnine i MRS – u 40 - Ulaganja u nekretnine, predstavlja kategoriju dugotrajne imovine koja se u aktivni iskazuje kao posebna stavka (skupina 05). Ulaganje u nekretnine su nekretnine koje se sastoje od: zemljišta ili zgrada ili dijelova zgrada ili oboje, koje vlasnik ili najmoprimac drži u financijskom najmu radi:

- a) ostvarenja prihoda od najma
- b) porasta tržišne vrijednosti imovine ili
- c) zarade na iznajmljivanju i povećanja vrijednosti,

a ne radi:

- a) korištenja u proizvodnji ili ponudi roba i usluga ili u administrativne svrhe ili
- c) prodaje u sklopu redovitog poslovanja.²⁹

Primjeri ulaganja u nekretnine prema MRS – u 40 su sljedeći:

- a) zemljište koje se drži u svrhu dugoročnog porasta kapitalne vrijednosti, a ne zbog kratkoročne prodaje tijekom redovitog poslovanja
- b) zemljište koje se drži neodređeno vrijeme radi budućeg tekućeg korištenja, nekretnina namijenjena povećanju kapitalne vrijednosti

²⁸ Negovanović., M.: Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne?, Računovodstvo, revizija i financije, časopis RRiF br.8/2008., str. 59.

²⁹ Belak., V., : Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine prema MSFI/HSFI i novi računovodstveni postupci, Belak Excellens d.o.o., Zagreb, (2009), str.170.

- c) zgrada koju subjekt posjeduje (ili koju subjekt posjeduje prema ugovoru o financijskom najmu) i koju daje u najam prema jednom ili više ugovora o poslovnom najmu
- d) zgrada koja je prazna, ali se drži s namjerom da se iznajmi prema jednom ili više ugovora o poslovnom najmu
- e) nekretnina koja se gradi ili obnavlja radi buduće upotrebe kao „ulaganja u nekretnine“ (dodano u revidiranom MRS-u 40 – Ulaganja u nekretnine). Kao ulaganje u nekretninu može se uključiti i udio najmoprimca u nekretnini u operativnom najmu uz uvjet udovoljavanja prethodno navedenim primjerima.

Nakon početnog priznavanja, za računovodstveni obuhvat ulaganja u nekretnine društvo može svojom računovodstvenom politikom odabrati model troška nabave ili model fer vrijednosti. Ako društvo za naknadno mjerenje ulaganja u nekretnine odabere model troška tada primjenjuje MRS 16 od čega se izuzimaju ulaganja u nekretnine koja se klasificiraju kao imovina koja se drži za prodaju prema kriterijima MSFI – a 5. Odabirom modela troška na imovinu klasificiranu kao ulaganja u nekretnine, osim na zemljište, obračunava se amortizacija. Knjigovodstveni iznos ulaganja u nekretnine utvrđuje se kao razlika između nabavne vrijednosti i akumulirane amortizacije isključivo i akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti prema MRS 36 – Umanjenje imovine³⁰ Dijelovi imovine klasificirane kao ulaganja u nekretnine koji imaju različit vijek trajanja knjiže se odvojeno i amortiziraju se zajedno. Trošak pojedine nekretnine kojeg drži najmoprimac temeljem ugovora o financijskom najmu računovodstveno se obuhvaća u skladu s MRS - om 17 – Najmovi. Ako društvo svojom računovodstvenom politikom odabere primjenu modela fer vrijednosti, vrijednost se na svaki datum bilance usklađuje na fer vrijednost koja treba odražavati tržišne vrijednosti na datum bilance. Najbolji prikaz fer vrijednosti predstavljaju sadašnje cijene na aktivnom tržištu za slične nekretnine na istoj lokaciji i u istom stanju koja podliježe sličnom ugovoru o najmu i ostalim sličnim ugovorima.³¹ U nedostatku trenutnih cijena na aktivnom tržištu društvo se može poslužiti informacijama iz različitih drugih izvora, uključujući³²: a) trenutne cijene na aktivnom tržištu, b) zadnje cijene sličnih

³⁰ Guide., A., IAS., 40-32A, str. 2347.

³¹ Ibid, IAS 4-45., str. 2349

³² Kolačević, S.; Hreljac, B., Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno i prošireno izdanje, TEB poslovno savjetovanje Zagreb (2012), str. 43.

nekretnina na manje aktivnim tržištima, usklađene kako bi odražavale primjene ekonomskih okolnosti od datuma transakcije koja je nastala po tim cijenama, i c) projekcije diskontiranih novčanih tokova na temelju pouzdanih promjena budućih novčanih tokova uz priložene uvjete svih postojećih ugovora o najmu i ostalih ugovora i (kada je to moguće) vanjske dokaze poput trenutnih tržišnih odnosa najma sličnih nekretnina na istoj lokaciji i istom stanju, primjenom diskontne stope koja odražava procjenu nesigurnosti iznosa i vremena novčanih tokova. Kod primjene modela revalorizacijske vrijednosti, ulaganje u nekretnine će se naknadno mjeriti i iskazati po fer vrijednosti. U tom slučaju sve promjene fer vrijednosti ulaganja u nekretnine računovodstveno će se prikazati u računu dobiti i gubitka, te na taj način direktno utjecati na poslovni rezultat računovodstvenog razdoblja. Povećanje fer vrijednosti ulaganja u nekretnine iskazat će se kao prihod u računu dobiti i gubitka, a smanjenje kao rashod.³³ Kod društava koja primjenjuju model troška kao računovodstvenu politiku naknadnog mjerenja ulaganja u nekretnine, nekretnina podliježe obračunu amortizacije. Trošak amortizacije će predstavljat porezno priznati rashod, samo ako je amortizacija obračunana u skladu s odredbama Zakona i pravilnika o porezu na dobit. Ako je amortizacija obračunana u iznosu višem nego što bi to bilo prema odredbama Zakona i Pravilnika o porezu na dobit (Narodne Novine br.177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 50/16) prekomjerni iznos neće se priznati kao porezni rashod u razdoblju kada je iskazan u financijskom računovodstvu, nego u narednim razdobljima.

Privremeno porezno nepriznata amortizacija predstavlja odbitnu privremenu razliku, a njezin porezni učinak iskazat će se u računovodstvu kao odgođena porezna imovina.³⁴ Ako je amortizacija obračunana u iznosu manjem nego što je to prema odredbama Zakona i Pravilnika poreza na dobit, tada se tako obračunana amortizacija priznaje u porezne svrhe. Kod društava koja primjenjuju model fer vrijednosti kao računovodstvenu politiku naknadnog mjerenja ulaganja u nekretnine javljaju se nerealizirani dobitci i gubitci od svođenja ulaganja u nekretnine na fer vrijednost, koji se u financijskom računovodstvu

³³ Gulin., D., Perčević., H., Financijsko računovodstvo, izabrane teme, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb (2013), str. 93.

³⁴ Odgođena porezna imovina – je iznos poreza na dobit plativ u budućim razdobljima koji se odnosi na oporezive privremene razlike. Oporezive privremene razlike nastaju u slučaju kada je računovodstvena osnovica neke stavke obveze manja ili veća od njene porezne osnovice ili kada je računovodstvena dobit veća od oporezive dobiti, te stoga nastaje odgođeno plaćanje poreza na dobit. Odgođena porezna obveza nastaje najčešće kod sljedećih oporezivih privremenih razlika: revalorizacija dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine. Revalorizacija – svođenje na fer vrijednost financijske imovine klasificirane kao raspoložive za prodaju. Više se može vidjeti na: URL://<http://www.porezna-uprava.hr>. i www.racunovodja.hr/Klačmer., Zakon o porezu na dobit., pristupljeno (07.03.2017).

evidentiraju kao prihodi ili rashodi, i kao takvi se uključuju u obračun rezultata poslovanja. S obzirom da je polazna veličina za utvrđivanje osnovice poreza na dobit računovodstvena dobit prema MSFI - u ili HSFI - u, a kako Zakon i Pravilnik o porezu na dobit eksplicitno ne navode tretman nerealiziranih dobitaka i gubitaka od svođenja ulaganja u nekretnine na fer vrijednost, nerealizirani dobitci od svođenja ulaganja u nekretnine na fer vrijednost predstavljaju oporezive prihode. Glavni nedostatak primjene modela fer vrijednost na ulaganja u nekretnine je nemogućnost utvrđivanja fer vrijednosti ako ne postoji aktivno tržište, što doprinosi subjektivnosti i mogućem utjecaju na financijski rezultat poslovanja. Taj model ulaganja bi mogao biti zanimljiv financijskim institucijama koje ulaganja u nekretnine smatraju svojim investicijskim portfeljem, dioničkim društvima na burzama, koja fer vrednovanjem mogu svojim ulagačima pružati kvalitetne računovodstvene informacije.³⁵

3.2. Računovodstvene politike vrednovanja dugotrajne nematerijalne imovine

Dugotrajnu nematerijalnu imovinu čine patenti, licencije, izdatci za razvoj, koncesije, zaštitni znakovi, software, dozvole za ribarenje, franšize i ostala prava, goodwill, predujmovi za nematerijalnu i ostalu nematerijalnu imovinu. Nakon početnog priznavanja nematerijalnu imovinu treba priznati po trošku nabave umanjenom za ispravak vrijednosti i akumulirani gubitak od umanjenja ili alternativno po revaloriziranom iznosu (fer vrijednost – aktivno tržište) umanjeno za naknadni ispravak vrijednosti i za naknadne gubitke od umanjenja.³⁶

3.2.1. Nematerijalna imovina – pojam i vrednovanje

Dugotrajna nematerijalna imovina je uređena MRS – om 38 – Nematerijalna imovina (toč.7) i HSFI – em 5 – Nematerijalna imovina. Prema MRS – u 38 i HSFI – u 5 nematerijalnu imovinu čini nefinancijska imovina koja se može identificirati ali je bez fizičkog obilježja i koja se posjeduje za uporabu u proizvodnji dobara ili isporuci usluga, za iznajmljivanje drugima ili za administrativne svrhe u razdoblju duljem od jedne godine. Prema MRS-u 1, nematerijalnu imovinu čine goodwill i ostala materijalna imovina. Pod

³⁵ Cirkveni–Filipović.,T., Računovodstvo, revizija i financije., Ulaganja u nekretnine., časopis RRiF br.5/2008., str.35., RRiF Plus, Zagreb.

³⁶ Izvor: Verlag Dashofer, (online), Knjižnica za računovode; Posebnosti dugotrajne nematerijalne imovine (HSFI 5 i MRS 38)., autor: Ksenija Kramar., ovl, porezni savjetnik i ovlaštenu revizor (19.1.2016), Zagreb,[URL://http://www.racunovodja.hr/print.phtml?uniqueid=mRRWSbk196E4DjKFq6pChBZs.](http://www.racunovodja.hr/print.phtml?uniqueid=mRRWSbk196E4DjKFq6pChBZs.), pristupljeno 01.12.2016.

ostalom nematerijalnom imovinom obično se podrazumijevaju slijedeći oblici nematerijalne imovine: izdatci za razvoj, prava (patenti, licencije, koncesije, autorska prava), predujmovi za nematerijalnu imovinu. Da bi se neka nematerijalna imovina priznala u bilanci kao dio bilančne aktive ta stavka mora ispunjavati zahtijevane uvjete: identifikacija (da se imovina može prepoznati), kontrola (da bi se mogla usmjeravati promjena te imovine), buduće ekonomske koristi (stvaranje novčanih primitaka). Kako bi se neko sredstvo definiralo kao „*nematerijalna imovina*“ mora biti zadovoljen jedan od sljedeća dva uvjeta.³⁷: a) imovina mora biti „zasebna“ što znači da se mora jasno odvojiti ili razlučiti od subjekta od kojega dolazi putem prodaje, prijenosa, iznajmljivanja (ustupanja prava); ili b) mora proizlaziti iz ugovorenih ili drugih zakonskih prava neovisno o tome mogu li se ta prava prenositi ili odvojiti od subjekta ili ostalih prava. Prema vremenu u kojem poduzetnik očekuje koristi od dugotrajne nematerijalne imovine, ova imovina se dijeli na: a) dugotrajnu nematerijalnu imovinu koja ima ograničeni vijek trajanja, i b) dugotrajnu nematerijalnu imovinu bez utvrđenog vijeka trajanja.

Nematerijalna imovina obuhvaća: izdatke za razvoj, patente, licencije, koncesije, zaštitni znak, software, franšize i ostala prava, goodwill, predujmove za nematerijalnu imovinu i ostalu nematerijalnu imovinu.

Izdatci za razvoj obuhvaćaju izdatke za razvoj projekata (konstruiranje i testiranje prototipova i modela, dizajn alata i kalupa) te izdatke za razvoj proizvoda, postupaka, receptura. Ulaganjima u razvoj društvo stječe povoljnije uvjete poslovanja poboljšanjem proizvoda ili proizvodnih postupaka, ili ostvaruje efikasniju i racionalniju proizvodnju. Priznat će se kao nematerijalna imovina u slučaju kada su izdatci nastali u svrhu proizvodnje novih proizvoda i usluge u vezi s razvojnim aktivnostima. Izdatci za razvoj priznati će se kao dugotrajna nematerijalna imovina, samo ako poduzetnik može dokazati tehničku provedivost nematerijalne imovine koja se dovršava tako da bude raspoloživa za uporabu, namjeru dovršenja nematerijalne imovine i njene uporabe ili prodaje, mogućnost uporabe ili prodaje nematerijalne imovine, način na koji će nematerijalna imovina davati buduće ekonomske koristi, raspoloživost odgovarajućih tehničkih, financijskih i drugih

³⁷ Jurić., Đ., Financijsko računovodstvo I., skripta RRiF Visoka škola za financijski menadžment, III godina stručnog preddiplomskog studija Računovodstvo i financije, kolegij Financijsko računovodstvo I, Zagreb, 09/2012., str. 26.

izvora za završetak razvoja i korištenje ili prodaju nematerijalne imovine i mogućnost pouzdanog mjerenja troška koji se može pripisati nematerijalnoj imovini tijekom razvoja.

Koncesija je pravo korištenja prirodnih bogatstava te drugih dobara za koje je zakonom određeno da su od interesa za RH, pravo obavljanja djelatnosti od interesa za RH te izgradnju i korištenje objekata i postrojenja potrebnih za obavljanje tih djelatnosti.³⁸ Ako je naknada za koncesiju ugovorena za razdoblje dulje od godine dana i ako je plaćena unaprijed, riječ je o dugotrajnoj nematerijalnoj imovini.

Patenti predstavljaju ekskluzivno pravo društva na korištenje i prodaju određenog proizvoda ili proizvodnog postupka. Svrha te garancije je zaštita korištenja izuma novih strojeva i procesa od drugih poduzeća. Poduzetnik može patente stjecati: kupnjom ili interno razvijati patente. Patent kupljen od izumitelja priznaje se kao nematerijalna imovina po trošku nabave uvećanom za izdatke koji nastaju u pripremi za njegovu uporabu. Trošak interno razvijenog patenta obuhvaća sve izravne troškove koji su bili neophodni za stvaranje, proizvodnju i pripremanje za namjeravanu uporabu.

Licencija je kupnja prava na korištenje određene tehnologije, tehničkog znanja, izuma ili zaštićenog prava.

Franšiza je pravo koje poduzetnik stječe kada je drugom poduzetniku platio naknadu za obavljanje određenog poslovanja – za ugovorenu svrhu, područje, proizvodne postupke, način prodaje i vremensko razdoblje.

Software (računalni programi) predstavljaju zasebnu dugotrajnu nematerijalnu imovinu kada je riječ o aplikativnim software-ima odnosno predstavljaju zasebnu cjelinu i nisu sastavni dio hardware-a (računala).

Ulaganja na tuđoj imovini predstavljaju kapitalizirani trošak ulaganja u svrhu adaptacije ili uređenja na unajmljenom poslovnom prostoru, zgradi ili skladištu. Pritom je bitno da je imovina uzeta u dugoročni najam i da se po završetku najma treba vratiti u prvobitno stanje, shodno navedenom troškovi nastali za prenamjenu unajmljenog prostora neće se evidentirati kao trošak razdoblja nego kao dugotrajna nematerijalna imovina koja će se amortizirati tijekom korisnog vijeka trajanja. U dugotrajnu nematerijalnu imovinu ubrajaju

³⁸ Zakon o koncesijama. , (Narodne novine br. 143/2012)

se i predujmovi plaćeni za nabavu ove vrste dugotrajne imovine. Predujam predstavlja novčanu svotu unaprijed plaćenu dobavljaču za očekivanu isporuku dobra ili usluge i predujmovi se ne amortiziraju.

Goodwill („dobar glas ili ugled trgovačkog društva“) nastaje kao rezultat poslovnih spajanja. Ostvaruje se prilikom stjecanja i pripajanja drugog društva pod uvjetom da je stjecanje ujedno i plaćeno. Pozitivni goodwill javlja se u slučaju kada je trošak stjecanja veći od fer vrijednosti prepoznatljive imovine i obveza stečenog društva. Goodwill se odnosi isključivo na trgovačko društvo kao cjelinu. Za razliku od pozitivnog goodwill-a, negativni goodwill se javlja kada je trošak stjecanja manji od fer vrijednosti neto-imovine stečenog društva. Riječ je o „povoljnoj kupnji“ društva i razliku treba priznati u prihode u računu dobiti i gubitka.³⁹ Prema kriteriju prepoznatljivosti, nematerijalna imovina se dijeli na razdvojivu i nerazdvojivu nematerijalnu imovinu. Razdvojiva nematerijalna imovina se može prepoznati i promatrati odvojeno od društva kao cjeline. U tu kategoriju nematerijalne imovine pripadaju sve vrste nematerijalne imovine osim goodwilla⁴⁰ koji se ne može stjecati ili prodavati odvojeno od društva kao cjeline. Prema načinu stjecanja, nematerijalna imovina se dijeli na:⁴¹ imovinu koja se kupuje od drugih poslovnih subjekata i interno razvijenu nematerijalnu imovinu.

3.2.2. Utjecaj računovodstvenih politika na području dugotrajne nematerijalne imovine

Nematerijalna imovina koja udovoljava kriterijima priznavanja početno se evidentira po trošku nabave. Vrednovanje nematerijalne imovine nakon početnog priznavanja obavlja se u skladu s MRS-om 38, toč. 72., 74. i 75. Ako društvo u svojim računovodstvenim

³⁹ Jurić, Đ., Financijsko računovodstvo I., skripta RRiF Visoka škola za financijski menadžment, III godina stručnog prediplomskog studija Računovodstvo i financije, kolegij Financijsko računovodstvo 1, Zagreb, 09/2012., str.26.

⁴⁰ Goodwill je nematerijalna imovina koja je rezultat poslovnih spajanja i regulira ju MSFI 3 - Poslovna spajanja. Izmijenjeni MSFI 3 zahtijeva da se sva poslovna spajanja obračunavaju primjenom metode kupnje. Tako stečeni goodwill se nakon početnog priznavanja mjeri po trošku umanjenom za akumulirane troškove umanjenja vrijednosti. Goodwill se ne amortizira, nego se testira na umanjenje vrijednosti barem jednom godišnje., više se može vidjeti u Kolačević, S.; Hreljac, B., Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno i prošireno izdanje, TEB poslovno savjetovanje Zagreb (2012), str. 39., Računovodstveno priznavanje pozicija u financijskim izvještajima., str 40-41., i Belak., V., Profesionalno računovodstvo prema MSFI i hrvatskim poreznim propisima., Zgombić&partneri., Zagreb., (2006), str.157.

⁴¹ Kolačević, S.; Hreljac, B., Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno i prošireno izdanje, TEB poslovno savjetovanje Zagreb (2012), str. 39., Računovodstveno priznavanje pozicija u financijskim izvještajima.

politikama prihvati troškovni model nematerijalno sredstvo nakon početnog priznavanja treba evidentirati po njegovu trošku nabave umanjenom za ispravak vrijednosti i gubitke od umanjenja. Ako društvo prihvati revalorizacijski model nematerijalno sredstvo se nakon početnog priznavanja evidentira u njegovom revaloriziranom iznosu, odnosno njegovoj fer vrijednosti na datum revalorizacije troška nabave umanjenom za naknadni ispravak vrijednosti i za naknadne gubitke od umanjenja. Fer vrijednost nematerijalne imovine određuje se prema aktivnom tržištu koje razumijeva istodobno postojanje triju elemenata: homogena imovina kojom se trguje, u svako vrijeme se mogu pronaći kupci, cijene su dostupne javnosti. Revalorizacija se mora vršiti ako se fer vrijednost revaloriziranog sredstva značajno razlikuje od njegove knjigovodstvene vrijednosti. Revalorizacija se provodi na dva načina:

1. da se revalorizira bruto knjigovodstvena vrijednost (nabavna), i ispravak (akumulirana amortizacija) u istom omjeru tako da je knjigovodstvena vrijednost nematerijalne imovine nakon revalorizacije jednaka revaloriziranoj vrijednosti, ili:
2. ispravak vrijednosti prebija se s bruto knjigovodstvenom vrijednošću i revalorizira se samo neto knjigovodstvena vrijednost. Kada je primjena metode revalorizacije moguća i ujedno prihvaćena u računovodstvenim politikama, društvo je treba primjenjivati redovito kako knjigovodstvena vrijednost ne bi bitno odstupala od fer vrijednosti. Primjenom metode revalorizacije povećava se vrijednost dugotrajne nematerijalne imovine bez dodatnog ulaganja.⁴²

Za nematerijalnu imovinu za koju se utvrđuje ograničeni vijek trajanja procjenjuje se taj vijek odnosno broj proizvoda ili usluga koje može proizvesti ta nematerijalna imovina. Nematerijalna imovina koja ima neograničeni vijek trajanja ne amortizira se već se njezina vrijednost procjenjuje na kraju svake financijske godine i uspoređuje sa svotom koja se može nadoknaditi uporabom ili prodajom. Priznavanje interno razvijene dugotrajne nematerijalne imovine nije moguće jer je odredbama MRS-a 38 i HSFI-5 zabranjeno priznavanje sredstava u fazi istraživanja. Kako bi se procijenilo udovoljava li neka interno dobivena nematerijalna imovina tim uvjetima potrebno je imovinu razvrstati u fazu istraživanja i u fazu razvoja. Mogućnost stvaranja interno razvijene nematerijalne imovine kriterijima za priznavanje prema MRS-u 38, interno razvijena nematerijalna imovina

⁴² Jurić., Đ., Financijsko računovodstvo I., skripta RRiF Visoka škola za financijski menadžment, III godina stručnog preddiplomskog studija Računovodstvo i financije, kolegij Financijsko računovodstvo I, Zagreb, 09/2012., str. 33.

postoji samo u fazi razvoja i to samo ako se može dokazati:⁴³ a) tehnička neprovedivost nematerijalne imovine u smislu da bude raspoloživa za uporabu ili prodaju; b) namjera da će biti dovršena, te uporabljena ili prodana, c) mogućnost uporabe ili prodaje, d) način na koji će nematerijalna imovina davati izgledne ekonomske koristi, e) raspoloživost odgovarajućih tehničkih, financijskih i drugih izvora za završetak razvoja i korištenje ili prodaju nematerijalne imovine, f) mogućnost pouzdanog utvrđivanja troška koji se može pripisati razvoju nematerijalne imovine.⁴⁴ Ponekad je teško utvrditi stječe li interno dobivena nematerijalna imovina uvjete za priznavanje i to zbog problema prilikom:⁴⁵ imovine s obzirom na činjenicu da se u nekim slučajevima trošak koji stvara interno dobivena nematerijalna imovina ne može razlikovati od troška održavanja ili interno dobivenog goodwilla ili pak od dnevno vođenih poslova. Intelektualni kapital označava „skrivenu vrijednost“ društava koja se ogleda u sve većem raskoraku između njihovih tržišnih i knjigovodstvenih vrijednosti.⁴⁶

3.3. Računovodstvene politike vrednovanja dugotrajne financijske imovine

Dugotrajna financijska imovina predstavlja ulaganje novca, stvari i ustupanje prava s ciljem stjecanja prihoda, a čije se vraćanje očekuje u razdoblju dužem od jedne godine. Dugotrajna financijska ulaganja s temelja poslovnih odnosa s partnerima putem tržišta, u poslovnim knjigama se iskazuje po trošku ulaganja. Povećanje iskazanih vrijednosti moguće je na temelju ugovora s partnerima za svako ulaganje pojedinačno. Dionice, obveznice i ulaganja u druge vrijednosne papire koji imaju tržišnu namjenu u poslovnim knjigama se iskazuju po trošku ulaganja ako ne prelaze tržišnu vrijednost, odnosno iskazuju se po tržišnoj vrijednosti. Knjigovodstvena svota se utvrđuje pojedinačno za

⁴³ Jurić, Đ., Financijsko računovodstvo I., skripta RRiF Visoka škola za financijski menadžment, III godina stručnog preddiplomskog studija Računovodstvo i financije, kolegij Financijsko računovodstvo I, Zagreb, 09/2012., str. 33.

⁴⁴ A. Guide through International Financial Reporting Standards (IFRss), 2008., op.cit. IAS 38-57, str. 1951., pristupljeno (15.9.2016.).

⁴⁵ Kolačević, S.; Hreljac, B., Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno i prošireno izdanje, TEB poslovno savjetovanje Zagreb (2012), str. 83., Vrednovanje nematerijalne imovine.

⁴⁶ Kolačević, S.; Hreljac, B., Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno i prošireno izdanje, TEB poslovno savjetovanje Zagreb (2012), str. 85., Vrednovanje nematerijalne imovine.

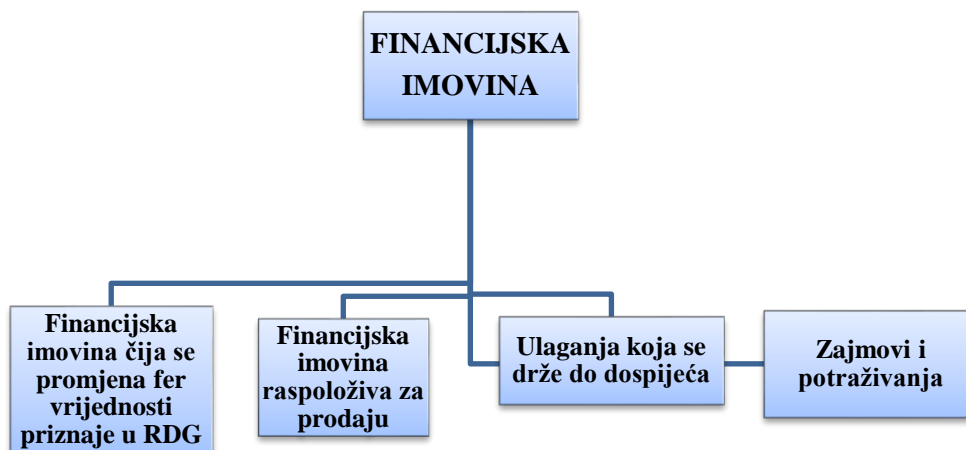
kategoriju ulaganja. Razlike koje nastaju između troškova ulaganja i tržišne vrijednosti, ako ne proizlaze iz revalorizacije, evidentiraju se u korist ili na teret dobitka.⁴⁷

3.3.1. Financijska imovina – pojam i vrednovanje

Računovodstvene postupke s financijskom imovinom uređuje MRS 39 – Financijski instrumenti – priznavanje i mjerenje i HSFI 9 – Financijska imovina. Financijska imovina odnosno financijski instrument je svaki ugovor na temelju kojeg nastaje financijska imovina ili financijska obveza jednog poduzetnika, odnosno na temelju kojeg nastaje vlasnički instrument drugog poduzetnika.⁴⁸ Financijska imovina obuhvaća: a) dugotrajnu financijsku imovinu čiji je vijek trajanja dulji od godine dana, kao što su ulaganja u dugoročne vrijednosne papire, dani dugoročni zajmovi, potraživanja na temelju financijskog leasinga, b) kratkotrajnu financijsku imovinu čiji je vijek trajanja do godine dana, kao što su primljeni kratkoročni vrijednosni papiri (čekovi i mjenice), ulaganja u kratkoročne vrijednosne papire (dionice, udjele i komercijalne zapise), dani kratkoročni zajmovi. Vlasnički instrumenti predstavljaju svaki ugovor koji dokazuje vlasnički udio u kapitalu drugog trgovačkog društva. Financijska imovina obuhvaća sljedeće vrste imovine: a) udjeli i dionice kod povezanih poduzetnika, b) zajmovi povezanim poduzetnicima, c) sudjelujući interesi, d) ulaganja u vrijednosne papire, e) dani krediti i depoziti, f) vlastite dionice i udjeli, g) ostala financijska imovina. HSFI 9 (toč. 9. 4.) klasificira financijsku imovinu s obzirom na mjerenje u četiri osnovne skupine kao što je prikazano u nastavku na slici 4.

⁴⁷ Jurić., Đ., Financijsko računovodstvo I., skripta RRiF Visoka škola za financijski menadžment, III godina stručnog preddiplomskog studija Računovodstvo i financije, kolegij Financijsko računovodstvo 1, Zagreb, 09/2012., Financijska imovina., str. 36.

⁴⁸ HSFI 9 – Financijska imovina, točka 9. 3.

Slika 4: Klasifikacija financijske imovine

Izvor: Jurić., Đ. (2012) Financijsko računovodstvo I, skripta za kolegij Financijsko Računovodstvo., Zagreb., str. 41., Priznavanje financijske imovine.

Društvo priznaje financijsku imovinu u svojoj bilanci kada postane jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovorni uvjeti instrumenta. Redovna kupnja financijske imovine priznaje se temeljem računovodstva na datum trgovanja ili računovodstva na datum namire. Datum trgovanja je datum na koji se je poduzetnik obvezao na kupnju ili prodaju određene imovine. Datum namire je datum na koji je imovina isporučena društvu ili na koji je društvo imovinu isporučilo.⁴⁹ Promjena fer vrijednosti između tih datuma za financijsku imovinu namijenjenu trgovanju priznaje se u računu dobiti i gubitka. Za imovinu koja je klasificirana u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju, eventualna promjena fer vrijednosti se priznaje u računu dobiti i gubitka, odnosno kroz kapital. Financijska imovina namijenjena trgovanju početno se mjeri po fer vrijednosti dane naknade koja predstavlja trošak stjecanja, dok svi ostali troškovi vezani za njeno stjecanje predstavljaju trošak razdoblja i ne uključuju se u vrijednost ove financijske imovine. U nastavku na slici 5. su prikazani računovodstveni učinci naknadnog mjerenja financijske imovine:

⁴⁹ HSFI 9 – Financijska imovina (toč. 9. 17.)

Kategorija financijske imovine	Početno mjerjenje	Naknadno mjerjenje	Računovodstveni učinci naknadnog mjerenja financijske imovine
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz RDG	Fer vrijednost (bez transakcijskih troškova)	Fer vrijednost na izvještajni datum	<u>Povećanje fer vrijednosti</u> Povećanje financijske imovine i prihod
			<u>Smanjenje fer vrijednosti</u>
			Smanjenje financijske imovine i rashod
Financijska imovina koja se drži do dospijeca	Fer vrijednost (s uključenim transakcijskim troškovima)	Amortizacijski trošak primjenom efektivne kamatne stope	Smanjenje financijske imovine (prihod od kamata uz potencijalni gubitak od umanjenja)
Zajmovi i potraživanja	Fer vrijednost s uključenim transakcijskim troškovima	Amortizacijski trošak primjenom efektivne kamatne stope	Smanjenje financijske imovine (prihod od kamata uz potencijalni gubitak od umanjenja)
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	Fer vrijednost s uključenim transakcijskim troškovima	Fer vrijednost na izvještajni datum	<u>Povećanje fer vrijednosti</u> povećanje financijske imovine i povećanje kapitala (ostala sveobuhvatna dobit)
			<u>Smanjenje fer vrijednosti</u>
			Smanjenje financijske imovine i smanjenje kapitala (ostala sveobuhvatna dobit)

Slika 5. Računovodstveni učinci naknadnog mjerenja financijske imovine

Izvor: Perčević., H., Učinci primjene koncepta fer vrijednosti u mjerenju financijske imovine, 2nd International Conference“ Vallis Aurea“ Focus and Regional Development, Proceedings–Požega -Vienna, 2010., str.1100.

Na primjeru ulaganja u dionice to znači sljedeće:⁵⁰ kada je na dan bilanciranja fer vrijednost dionica namijenjenih trgovanju veća od njihovog troška stjecanja (ili njihove posljednje knjigovodstvene vrijednosti), razlika predstavlja nerealizirani dobitak⁵¹ i priznaje se u korist prihoda. U slučaju kada je fer vrijednost dionica namijenjenih trgovanju manja od njihovog troška stjecanja razlika predstavlja nerealizirani gubitak⁵² te se u računu dobiti i gubitka iskazuje kao trošak tekućeg razdoblja. S motrišta poreza na dobitak riječ je o porezno nepriznatom trošku, ako se ova financijska imovina na kraju promatranog razdoblja i dalje nalazi u bilanci, odnosno ako nije prodana.

Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobitak ili gubitak predstavlja imovinu koju društvo drži s namjerom trgovanja odnosno prodaje u relativno kratkom roku.

Financijska imovina raspoloživa za prodaju početno se mjeri po trošku stjecanja koji obuhvaća fer vrijednost dane naknade uvećane za sve transakcijske troškove (naknada brokeru, bilježničke usluge) koji su izravno povezani s njezinim stjecanjem. Nakon početnog priznavanja mjeri se po fer vrijednosti. Ako je naknadno (na dan bilanciranja) ustanovljeno da je fer vrijednost ove financijske imovine veća od njezine knjigovodstvene vrijednosti (troška stjecanja ili posljednje knjigovodstvene vrijednosti u poslovnim knjigama), provodi se povećanje vrijednosti financijske imovine u korist rezervi fer vrijednosti. Ako je naknadno ustanovljeno da je fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju manja od njezine knjigovodstvene vrijednosti, provodi se smanjenje vrijednosti financijske imovine na teret rezervi fer vrijednosti. Nadalje fer vrijednost rezerve može iskazati i negativni saldo ($D > P$). Ako na dan bilanciranja fer vrijednost rezerve iskazuje „negativan saldo“, a postoji objektivan dokaz o realnom smanjenju vrijednosti ove financijske imovine i očekivanje da se izgubljena vrijednost neće moći nadoknaditi, razliku treba „prenijeti“ na trošak razdoblja kao gubitak od smanjenja vrijednosti financijske imovine. Navedeno nalaže HSFI 12 – Kapital (toč.12.37) i MRS 39: Ako je smanjenje fer vrijednosti financijske imovine raspoložive za prodaju priznato izravno u kapital i postoji objektivan dokaz o umanjenju vrijednosti ove imovine

⁵⁰ Detaljnije se može vidjeti na [URL://https://bib.irb.hr/datoteka/524444](https://bib.irb.hr/datoteka/524444). , pristupljeno (20.11.2016).

⁵¹ S motrišta poreza na dobitak nerealizirani dobitci koji su priznati kao prihod u računu dobiti i gubitka, smatraju se realiziranimi te stoga ulaze u osnovicu poreza na dobitak i oporezivi su.

⁵² S motrišta poreza na dobitak nerealizirani gubitak smatra se vrijednosnim usklađenjem financijske imovine i porezno je nepriznati rashod ako se ova financijska imovina nije prodala ili na drugi način otuđila u poslovnom razdoblju u kojemu je došlo do smanjenja fer vrijednosti.

kumulativni gubitak koji je izravno priznat u kapital uklanja se iz kapitala i priznaje u računu dobiti i gubitka čak ako se financijska imovina nije prestala priznavati⁵³. Kroz primjenu odgovarajuće računovodstvene politike bitno je naglasiti kako HSFI - 9 (toč. 9. 24.) omogućuje reklasifikaciju financijske imovine namijenjenu trgovanju u financijsku imovinu raspoloživu za prodaju ako postoji mogućnost da se ona zadrži u budućnosti. Dobitak ili gubitak koji je bio priznat u nekom od prethodnih razdoblja, zbog povećanja ili smanjenja fer vrijednosti ove financijske imovine (kao prihod ili rashod u računu dobiti i gubitka), kod reklasifikacije u tekućem razdoblju se ne ispravlja. Reklasifikacija se provodi po fer vrijednosti koja predstavlja knjigovodstvenu vrijednost ove financijske imovine i zadržava se tako dugo dok se ne steknu uvjeti za utvrđivanje nove fer vrijednosti. Kada se utvrdi, da je nadoknativi iznos niži od knjigovodstvenog iznosa, provodi se vrijednosno usklađenje financijske imovine. Rashodi po osnovi vrijednosnog usklađenja financijske imovine priznaju se u porezne svrhe u razdoblju prodaje financijske imovine. Ako se provede vrijednosno usklađenje financijske imovine, a imovina još nije prodana u poreznom razdoblju, rashodi od vrijednosnog usklađenja biti će privremeno porezno nepriznati i predstavljat će odbitnu privremenu razliku čiji će se porezni učinak u računovodstvu iskazati kao odgođena porezna imovina. Odgođena porezna imovina će se ukinuti u razdoblju prodaje ili namire financijske imovine kod koje je provedeno vrijednosno usklađenje. Financijska imovina po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka i financijska imovina raspoloživa za prodaju naknadno se mjere po fer vrijednosti, dok se ulaganja do dospjeća, zajmovi i potraživanja naknadno mjere po amortiziranom trošku. Nužno je svaku financijsku imovinu klasificirati u jednu od četiri kategorije definirane u MRS-u ili HSFI – u koju društvo treba objaviti u svojim računovodstvenim politikama. Od klasifikacije ovisi i njeno naknadno mjerenje. Promjena fer vrijednosti financijske imovine i financijskih obveza može imati direktan utjecaj na financijsku uspješnost i poslovanje društva. Utjecaj promjene fer vrijednosti financijske imovine i financijskih obveza ovisi o računovodstvenom evidentiranju i iskazivanju promjene fer vrijednosti. Ako se promjena fer vrijednosti financijske imovine ili financijskih obveza iskazuje kroz račun dobiti i gubitka, tada će promjena direktno utjecati na poslovanje društva. Ako se promjena fer vrijednosti financijske imovine ili financijske obveze računovodstveno evidentira i iskazuje kroz kapital, tada će promjena fer vrijednosti utjecati na financijsku situaciju

⁵³ Isto tumačenje ima i MRS 39, toč. 67.

društva, jer će biti iskazana u bilanci društva pod stavkama kapitala.⁵⁴ U nastavku se prikazuje utjecaj primjene fer vrijednosti pri utvrđivanju vrijednosti dionica.

Primjer 5. Utjecaj primjene fer vrijednosti pri utvrđivanju vrijednosti dionica

Društvo A d.d. kupilo je u 2014 g. na financijskom tržištu 200 dionica društva K d.d. po tržišnoj cijeni od 500,00 kn po dionici. Plaćeni su troškovi brokerske provizije u svoti od 2.000,00 kn. Na kraju 2018. godine tržišna cijena dionice iznosila je 180,00 kn. Ukupno je društvo K d.d. emitiralo 2000 dionica. Na kraju 2014 g. tržišna cijena dionica je ostala 500,00 kn. U 2016 društvo je izglasalo dividende u iznosu od 20.000,00 kn koje su isplaćene u istoj godini. Društvo A d.d. je u 2017 g. prodalo sve dionice. Naknadnim mjerenjem u 2018 g. fer vrijednost dionica je 400,00 kn. Utjecaj primjene fer vrijednosti pri utvrđivanju vrijednosti dionica u razdoblju od 2014 – 2018. g. se prikazuje u tablici 11.

OPIS	2014	2015	2016	2017	2018
Ulaganje u dionice društva K d.d.	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Potraživanja za dividende		2.000			
Realizirani prihod od prodaje dionica				20.000	
Nerealizirani gubitak rashodi s osnove promjene fer vrijednosti					-80.000
Isplaćene dividende		2.000			
Računovodstvena dobit	100.000	98.000	100.000	120.000	96.000
Prihodi od dividendi		2.000			
Porez na dobitak (20%)	20.000	24.000	20.000	24.000	19.200
Računovodstvena dobit nakon oporezivanja	80.000	96.000	80.000	96.000	76.800

Tablica 11. Utjecaj primjene fer vrijednosti pri utvrđivanju vrijednosti dionica

Izvor: Autor osobno. Prilagođeno prema Perčević., H., više se može vidjeti na [URL://http://web.efzg.hr/dok/RAC//hpercevic/financijsko_racunovodstvo/Ra%C4%8Dunovodstvo%20ulaganja%20u%20dionice.pdf](http://web.efzg.hr/dok/RAC//hpercevic/financijsko_racunovodstvo/Ra%C4%8Dunovodstvo%20ulaganja%20u%20dionice.pdf). pristupljeno (12.12.2016).

⁵⁴ Gulin., D., Perčević. H (2013) Financijsko računovodstvo, (izabrane teme), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb str. 95.

U 2018 g. je iskazana najmanja računovodstvena dobit zbog ostvarenog nerealiziranog gubitka zbog primjene fer vrijednosti pri utvrđivanju vrijednosti dionica. Kod nerealiziranog gubitka obračunava se odgođena porezna obveza $20.000 \text{ kn} \times 20\% = 4.000,00$ jer je taj gubitak porezno nepriznat. Društvo je u ovom primjeru emitiralo ukupno 2000 dionica (razmjerni dio je 10%), a za ulaganje u dionice do 20% nema utjecaja na financijsku politiku društva. Isplaćena dividenda u 2015 g. koja je izglasana na skupštini društva je isplaćena na temelju izračuna: Izglasana dividenda $20.000/2.000$ dionica $\times 200 \text{ kn} = 2.000,00$. Porezna osnovica se u tom slučaju obračunava kao računovodstvena dobit – prihodi od dividendi. Prilikom ulaganja u dionice društvo treba procijeniti da li će svoje ulaganje svrstati u kategoriju dionica namijenjenih trgovanju ili dionica raspoloživih za prodaju. Nakon početnog odabira kategorizacije ulaganja društvo mora razmotriti utjecaje porezno priznatih i porezno nepriznatih prihoda, jer to u velikoj mjeri može utjecati na financijski rezultat društva. Prema metodi troška za dugotrajnu financijsku imovinu inicijalno se iskazuje ulaganje prema trošku na način prihod od ulaganja → primljene dividende (udjel u raspodjeli zadržane dobiti). U smislu vrednovanja raspodjele koje prelaze razmjerni udjel u zadržanoj dobiti tretiraju se kao smanjenje troška ulaganja. Budući da se visina fer vrijednosti procjenjuje, moguća su odstupanja od stvarne fer vrijednosti. Pogrešno utvrđena fer vrijednost rezultira iskazivanjem netočnih nerealiziranih dobitaka i gubitaka te u konačnici netočnim financijskim izvještajima koji mogu korisnike financijskih izvještaja dovesti u zabludu prilikom donošenja poslovnih odluka. Bit problema nije svođenje povijesnih vrijednosti na fer vrijednost, već u tome je li fer vrijednost realna i objektivna.⁵⁵ Efekti procjene po fer vrijednosti evidentiraju se preko računa fer vrijednosti rezerve koje predstavljaju sastavnicu vlastitog kapitala, a samim time i poboljšanje odnosa kapitala i obveza. Istovremeno se povećava vrijednost revalorizirane imovine i prikazuje se veća imovina u aktivni. Društva se odlučuju za obavljanje procjene po fer vrijednosti kako bi prikazali veću imovinu u aktivni i poboljšali solventnost društva.

⁵⁵ Preuzeto sa [URL://https://www.orkis.hr/zamke-fer](https://www.orkis.hr/zamke-fer), autor: mr. Bruno Bešvir, (2015)., ovl. revizor.

4. RIZICI PRIMJENE RAZLIČITIH METODA UTVRĐIVANJA FER VRIJEDNOSTI IMOVINE

Zbog učestalih manipulacija s utvrđivanjem vrijednosti imovine bilo je neophodno definiranje jedinstvenog standarda za mjerenje fer vrijednosti. Međunarodni odbor za računovodstvene standarde usvojio je MSFI 13 – Mjerenje fer vrijednosti kojim se uspostavlja jedinstveni okvir utvrđivanja te vrijednosti za sve oblike imovine. Međutim, MSFI se ne odnosi na transakcije isplate prema MSFI – u 2 – Plaćanje temeljeno na dionicama, zatim na transakcije najma prema MRS – u 17 – Najmovi, te na mjerenje slične fer vrijednosti kao što su neto prodajna vrijednost prema MRS – u - 2 – Zalihe i vrijednost u uporabi prema MRS – u 36 – Umanjenje imovine. Standard MSFI 13 – Mjerenje fer vrijednosti definira fer vrijednost kao: Cijenu koja bi se dobila prodajom imovine ili platila obveza kao uobičajena transakcija između tržišnih sudionika na datum mjerenja. Navedena cijena naziva se izlaznom cijenom. To znači da je riječ o:

1. Izlaznoj cijeni koja predstavlja iznos koji se plaća za preuzimanje imovine ili podmirenje obveza
2. Uobičajenoj transakciji koja ne uključuje likvidacijsku cijenu niti prisilnu naplatu
3. Tekućoj cijeni koja postoji na tržištu na datum mjerenja
4. Tržišnom pogledu kod mjerenja fer vrijednosti imovine ili obveza koji pretpostavlja da tržišni sudionici postupaju u skladu s ekonomskim interesima.⁵⁶

Za tržišne sudionike podrazumijeva se da su neovisni jedan o drugome, upoznati i dovoljno informirani o imovini ili obvezama kao i transakcijama te da su voljni i sposobni zaključiti transakciju za imovinu ili obveze.

Fer vrijednost izlazne transakcije je ona cijena koja se može postići na glavnom tržištu, a u slučaju izostanka glavnog tržišta koristi se fer vrijednost najpovoljnijeg tržišta. To je tržište na kojem bi se postigla maksimalna cijena u trenutku prodaje imovine ili minimizirala vrijednost transferom obveza. Određivanje najpovoljnijeg tržišta dovodi do transakcijskih i transportnih troškova. Transakcijski troškovi su troškovi koji su direktno povezani s prodajom imovine ili tranferom obveza na glavnom ili najpovoljnijem tržištu. Definiranje fer vrijednosti financijske ili nefinancijske imovine dodatno je uređeno najpovoljnijim

⁵⁶ Navedena definicija je preuzeta iz MSFI 13.

korištenjem imovine uz pretpostavku korištenja samostalno ili u kombinaciji s drugom imovinom, uz pretpostavku prijenosa na drugog tržišnog sudionika na datum mjerenja.

4.1. Utvrđivanje fer vrijednosti

MSFI 13 ukazuje na to da osoba ili subjekt mora utvrditi način na koji će doći do odgovarajuće mjere po fer vrijednosti i to za:

1. Imovinu ili obveze koje se mjere u skladu s obračunskim jedinicama
2. Glavno ili najpovoljnije tržište na kojem će se uredno izvesti transakcija za imovinu ili obveze
3. Nefinancijsku imovinu, najviše ili najbolje koristi li se imovina u kombinaciji s drugim sredstvima ili stalnom imovinom, bez ograničenja na toj imovini.⁵⁷

Osobe ili društva koriste odgovarajuće tehnike procjene pri mjerenju fer vrijednosti fokusirajući se na ulazne tržišne sudionike prilikom određivanja cijene imovine ili obveza, kao i karakteristike imovine ili obveza na datum mjerenja, odnosno stanje i mjesto imovine te sva ograničenja na prodaju ili uporabu imovine. Mjerenje fer vrijednosti pretpostavlja urednu transakciju između sudionika na tržištu na datum mjerenja pod trenutnim uvjetima na tržištu te pretpostavlja odvijanje transakcije na glavnom tržištu za navedenu imovinu ili obveze ili u odsutnosti glavnog tržišta najpovoljnije tržište za tu imovinu ili obveze. Glavno tržište je ono koje ima najveći volumen aktivnosti za imovinu ili obveze, dok je najpovoljnije tržište ono tržište na kojem je moguće postići najbolju cijenu za prodaju imovine ili najmanju vrijednost obveza. Fer vrijednost pasive i vlastitog kapitala društvo određuje pod pretpostavkom da se ona razmjenjuje na datum mjerenja, to je pretpostavljena vrijednost, a ne stalna vrijednost. Standard definira metode za dobivanje ove vrijednosti, uzimajući u obzir dostupnost imovine ili transfer obveza pri određivanju fer vrijednosti. Bez obzira na način mjerenja, pri mjerenju fer vrijednosti obveza mora se voditi računa o performansama rizika, uključujući entitete vlastitog kreditnog rizika i izloženosti tržišnom riziku. Fer vrijednost nefinancijske imovine mjeri se na glavnom tržištu ili najpovoljnijem tržištu, na temelju najviše i najbolje koristi od imovine, uzima se u obzir sposobnost tržišnog sudionika da generira ekonomske koristi. Utvrđivanjem najviše i najbolje koristi nefinancijske imovine, društvo mora razmotriti je li korištenje imovine:

⁵⁷ Preuzeto sa [URL://http://www.ifrs.org/Use-Around_the-world/Education/FVM/Documents/](http://www.ifrs.org/Use-Around_the-world/Education/FVM/Documents/), pristupljeno (15.10.2016).

1. Fizički moguće, uzima u obzir fizičke karakteristike koji bi tržišni sudionik razmotrio kod određivanja cijene imovine (lokacija i veličina)
2. Zakonski dopušteno, uzima u obzir pravna ograničenja vezana uz korištenje imovine koje bi tržišni sudionik razmatrao kod određivanja cijene imovine (primjerice pravila za građevinske zone)
3. Financijski izvedivo, uzima u obzir mogućnost da imovina koja je fizički i pravno dostupna generira adekvatan prihod ili novčano sredstvo.⁵⁸

4.2. Rizici primjene različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine

Društvo svojom usvojenom računovodstvenom politikom definira metode naknadnog mjerenja dugotrajne imovine i razdoblja u tijeku godine za koja se obavljaju mjerenja. Svako društvo koje posjeduje dugotrajnu imovinu mora u svojim financijskim izvještajima objaviti: kriterije za razlikovanje dugotrajne imovine od imovine za vlastite potrebe ili imovine raspoložive za prodaju, metode vrednovanja i značajne pretpostavke prihvaćene u određivanju njezine fer vrijednosti. Dugotrajnu materijalnu imovinu po MRS- u 16 čine nekretnine, postrojenja i oprema. U ovom poglavlju će se ukazati na rizike kod različitih metoda vrednovanja fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine i osvrt na MRS 40 koji definira ulaganja u nekretnine. U nastavku se definiraju rizici kod vrednovanja i procjene fer vrijednosti dugotrajne materijalne imovine:

1. u EU se ne prakticira procjenu dugotrajne imovine po fer vrijednosti od strane društva koja primjenjuju MSFI-je;
2. veći troškovi računovodstvene amortizacije i manji dobitak u računu dobiti i gubitka;
3. razlika između računovodstvene i amortizacije za pune svote uvjetuje utvrđivanje odgođene porezne imovine odgođenih prema MRS – u 12 - Porezi na dobit;
4. ne utječe na novčane tokove i ne popravljaju likvidnost i solventnost društva;
5. nemogućnost korištenja nerealiziranih revalorizacijskih rezervi;
6. kolizija s načelima opreznosti (impariteta) i realizacije u poreznoj bilanci,
7. može utjecati na veličinu društva,
8. izdatci i troškovi u svrhu procjene ovlaštenog procjenitelja.⁵⁹

⁵⁸ Praktični menadžment, stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta., Vol. 6., No. Lipanj., 2015., autor: V.Vinšalek Stipičić univ.bacc.oec., Veleučilište Marko Marulić u Kninu., MSFI 13 – Mjerenje fer vrijednosti., više se može vidjeti na [URL://http://hrčak.srce.hr/144038](http://hrčak.srce.hr/144038)., str. 122-129.

MRS 40 daje mogućnost vrednovanja ulaganja u nekretnine pomoću fer vrijednosti. Prema tom modelu ulaganja u nekretnine se mjere prema tržišnim vrijednostima prema kojima su te promjene proizašle i iz tih promjena moraju se priznati u računu dobiti i gubitka. Primjenom računovodstvene politike naknadnog mjerenja kod ulaganja u nekretnine javljaju se nerealizirani dobitci i gubitci od svođenja ulaganja u nekretnine na fer vrijednost. U nastavku se definiraju rizici primjene modela fer vrijednosti kod ulaganja u nekretnine:

1. kod procjene fer vrijednosti imovine potrebno je angažirati neovisnog procjenitelja,
2. ako je društvo ulaganja u nekretnine u trenutku uporabe klasificiralo kao imovinu i počelo je mjeriti po fer vrijednosti, obavezno je treba mjeriti po fer vrijednosti dok s njom raspolaže,
3. nemogućnost utvrđivanja fer vrijednosti kod ulaganja u nekretnine ako ne postoji aktivno tržište.

Budući, da promjenom vrijednosti ulaganja u nekretnine prilikom njenog vrednovanja nakon početnog priznavanja u bilanci nastaju promjene na kapitalu i na neto dobiti, promjena vrijednosti imovine izravno ima učinak na pokazatelje profitabilnosti. Menadžment društva promjenom fer vrijednosti kod ulaganja u nekretnine daje prednost smanjenju poreznog opterećenja društva pred fer prezentiranjem vrijednosti imovine, obveza i kapitala i poslovnih rezultata društva. Zbog mogućih odljeva ekonomskih koristi iz društva, odnosno odljeva novca za porez na dobit, koji bi nastali nakon usklađivanja knjigovodstvenih vrijednosti dugotrajne materijalne imovine s nadoknadivom vrijednošću, postoji interes društva da to ne učini.⁶⁰

4.3. Rizici primjene različitih metoda utvrđivanja vrijednosti dugotrajne nematerijalne imovine

Tri temeljna pristupa za vrednovanje fer vrijednosti nematerijalne imovine su tržišni (engl. market approach), troškovni (engl. cost approach) i pristup na bazi dobiti (engl. income approach).

⁵⁹ Negovanović., M., Procjena po fer vrijednosti – da ili ne?., Računovodstvo, revizija i financije., časopis RRiF br. 8/2008.

⁶⁰ Kolačević, S., Hreljac, B. (2012) Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno i prošireno izdanje, TEB poslovno savjetovanje Zagreb, str. 75.

Tržišni pristup – osigurava indikaciju fer vrijednosti usporedbom promatrane imovine s identičnom ili sličnom imovinom koja se kupuje ili prodaje po cijenama s aktivnog tržišta. S obzirom na jedinstvene značajke te imovine nije uvijek moguće odrediti tržišnu vrijednost promatrajući cijene slične imovine na tržištu.

Pristup orijentiran na dobiti - svota planiranih budućih priljeva i odljeva (novčani tok) u jedan sadašnji (diskontirani) iznos, koji se koristi u poslovnim spajanjima.

Ovaj pristup koristi sljedeće metode: ⁶¹

- a) Metoda nepostojanja tereta plaćanja licencne naknade, poznata i kao metoda uštede na licencnoj naknadi – vrijednost nematerijalne imovine po ovoj metodi je kapitalizirana sadašnja vrijednost budućih naknada nakon poreza za cijelo vrijeme korištenja klicencije
- b) Metoda premije profita, poznata kao metoda inkrementalnog dobitka – uključuje usporedbu prognoziranog profita ili novčanog toka koji bi se ostvario da društvo nije koristilo ovu vrstu nematerijalne imovne
- c) Metoda viška zarada – vrijednost nematerijalne imovine determinira kao sadašnju vrijednost novčanog toka koji se može pripisati kontributivnoj imovini. Kontributivna imovina pomaže nematerijalnoj imovini u stvaranju novčanog toka, a sadrži kratkotrajnu materijalnu imovinu i nematerijalnu imovinu koja proizlazi iz goodwilla (primjerice vrijednost organizacijske dinamike) na fer vrijednost kontributivne imovine.

Troškovni pristup - iznosi koji se trenutno traže za zamjenu imovine (tekući trošak zamjene) što sa stajališta tržišnog sudionika koji kupuje imovinu predstavlja iznos koji bi platio za kupovinu imovine usporedne vrijednosti. Tehnike mjerenja koje se odaberu

⁶¹ Guidance Note 4: Valuation of Intangible Assets (Revised 2010)., International Valuation Standards Council., URL://:<http://www.ivsc.org>., str.11., i Damodaran., A., O valuaciji., poglavlje Valuacija nematerijalne imovine., Nakladnik., Mate (2010)., str. 420 – 447., pristupljeno (20.10.2016).

moraju se dosljedno provoditi kako bi se povećalo korištenje relevantnih inputa odnosno smanjio utjecaj neadekvatnih podataka. Društvo mora nakon početnog priznavanja, u financijskim izvještajima, detaljno objaviti način iskazivanja fer vrijednosti imovine ili obveza na redovan ili nepovoljan način. Troškovni pristup za vrednovanje nematerijalne imovine je upitno koristiti, s obzirom da se fer vrijednost nematerijalne imovine utvrđuje bilo procjenom troška zamjene, bilo procjenom troška reprodukcije, ne uključujući u vrednovanje buduće ekonomske koristi koje proizlaze iz vrednovane imovine. Priznavanje nematerijalne imovine kao imovinskog oblika u početnoj fazi razvoja određene nematerijalne imovine (npr. softvera, zaštitnog znaka i sl.) povezano je s rizikom dovršenja odnosno izrade te imovine kako bi se ostvarila određena razina budućih ekonomskih koristi što ujedno predstavlja i uvjet priznavanja te imovine. Naime, uobičajeno je riječ o kapitalizaciji većih svota troškova koji se odnose na razvoj te imovine, a koji se ne mogu u egzaktnoj mjeri pripisati ostvarenju točno određenih ekonomskih koristi po završetku razvoja iste. Predmetna razina rizika pri početnom priznavanju imanentna je isključivo za ovu vrste imovine što proizlazi uglavnom iz samih obilježja ove vrste imovine odnosno nepostojanja fizičkih karakteristika iste i nemogućnosti utvrđivanja kapaciteta korištenja te imovine u fazi razvoja. Uz rizik procjene dovršenja te imovine, važan rizik utvrđivanja vrijednosti nematerijalne imovine predstavlja procjena ekonomskog vijeka korištenja te imovine. Nematerijalna imovina s dužim vijekom trajanja uobičajeno doprinosi ostvarenju većih ekonomskih povrata što omogućuje stvaranje veće svote fer vrijednosti nego što je to slučaj kod imovine čiji je procijenjeni vijek korištenja kraći.⁶² Kako bi se otklonilo nastajanje tog rizika, pri utvrđivanju vijeka trajanja nematerijalne imovine treba se uzeti u obzir pravno motrište mogućeg korištenja određene imovine u nacionalnim zakonskim okvirima u kojima se razvija određena vrsta imovine (pravni okvir zaštite patenata, autorskih prava i sl.) i ekonomsko motrište odnosno vrijeme kroz koje se očekuje ostvarenje novčanih tijekova od vrednovane nematerijalne imovine. U nastavku na slici 6. se prikazuju rizici prema različitim metodama utvrđivanja fer vrijednosti nematerijalne imovine.

⁶² Zyla, Mark. L. (2009) Fair value measurments. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc, str. 249.

⁶³ Tamara Cirkveni – Filipović., (2013). Utjecaj fer vrijednosti imovine i različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti na financijski položaj trgovačkih društava. Doktorska disertacija. Zagreb. str. 96. Sveučilište u Zagrebu., Ekonomski fakultet u Zagrebu.

Metoda utvrđivanja fer vrijednosti nematerijalne imovine	Rizici primjene
Troškovna metoda	Neuključivanje elemenata ekonomskih koristi u utvrđivanje vrijednosti imovine. Subjektivnost pri procjeni zamjenskog troška od strane menadžmenta.
Tržišna metoda	Nedostatak informacija o cijenama nematerijalne imovine i nužnost prilagodbe postojećih informacija.
Metoda prihoda	Korištenje procijenjenih novčanih tijekomova dobivenih od strane menadžmenta pri utvrđivanju fer vrijednosti nematerijalne imovine.

Slika 6. Rizici prema različitim metodama utvrđivanja fer vrijednosti nematerijalne imovine

Izvor: Doktorska disertacija., dr. sc. Tamara Cirkveni – Filipović., (2013) Utjecaj fer vrijednosti imovine i različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti na financijski položaj trgovačkih društava., Zagreb. str. 96. Sveučilište u Zagrebu., Ekonomski fakultet u Zagrebu.

4.4. Rizici primjene različitih metoda utvrđivanja vrijednosti financijske imovine

Prema klasifikaciji financijske imovine navedene u shemi 4 (str. 41) ovog rada financijska se imovina klasificira na: financijsku imovinu čija se fer vrijednost priznaje u računu dobiti i gubitka, financijsku imovinu raspoloživu za prodaju, ulaganja koja se drže do dospijeca i zajmovi i potraživanja. Umjesto postojeće četiri kategorije financijske imovine iz MRS – u 39, MSFI – u 9 navodi dvije kategorije financijske imovine ili financijskih obveza koje se temelje na njihovom naknadnom mjerenju. Nove kategorije financijske imovine i financijskih obveza su:

1. Financijska imovina ili financijske obveze mjerene po amortiziranom trošku i
2. Financijska imovina ili financijske obveze mjerene po fer vrijednosti.⁶³

⁶³ Gulin., D., Perčević., H., Financijsko računovodstvo., (izabrane teme), RiF., Zagreb (2013)., Klasifikacija financijske imovine i financijskih obveza., str. 459.

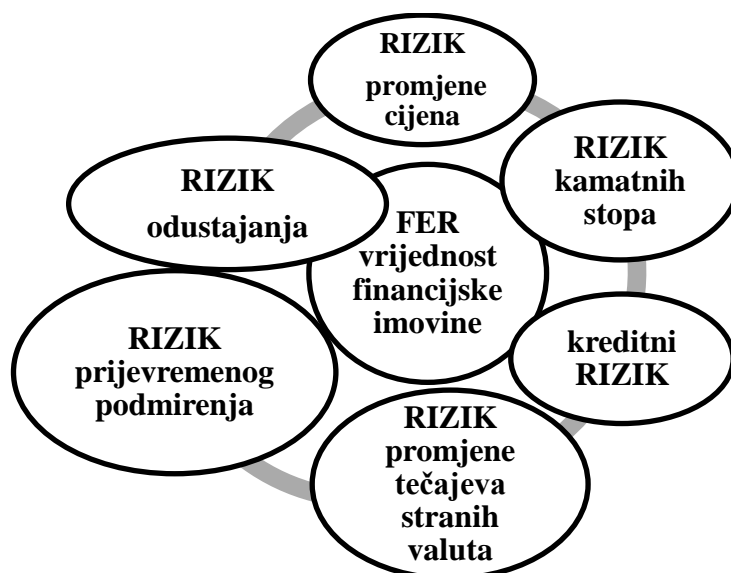
Kao što se može vidjeti MSFI 9 – Financijski instrumenti navodi dva modela naknadnog mjerenja financijske imovine i financijskih obveza, a to su amortizirani trošak i fer vrijednost. Financijska imovina mjerit će se po amortiziranom trošku, ako su ispunjena ova dva uvjeta: 1. Instrument ima samo osnovne karakteristike kredita i 2. Instrument je upravljani na bazi ugovorenog prinosa.⁶⁴ : Financijska imovina ili financijska obveza koja ne zadovoljava oba uvjeta mjerit će se po fer vrijednosti. Po amortiziranom trošku se isključivo vode dužnički instrumenti. Sva ulaganja u vlasničke financijske instrumente mjere se po fer vrijednosti. Naknadno vrednovanje financijske imovine nakon početnog priznavanja posebno je značajno za financijski položaj i uspješnost poslovanja poduzetnika. Kod naknadnog vrednovanja financijske imovine namijenjene trgovanju povećanje ili smanjenje fer vrijednosti provodi se kroz račun dobiti i gubitka i izravno utječe na rezultat tekućeg razdoblja. Ako financijska imovina namijenjena trgovanju nije prodana, odnosno nalazi se u bilanci rizici na dan bilanciranja fer vrijednosti dionica namijenjenih trgovanju su:

1. S motrišta poreza na dobitak nerealizirani dobitci (fer vrijednost > stjecanja) koji su priznati kao prihod u računu dobiti i gubitka, smatraju se realiziranim i stoga ulaze u osnovicu poreza na dobitak i oporezivi su.
2. S motrišta poreza na dobitak nerealizirani gubitak (fer vrijednost < troška stjecanja) smatra se vrijednosnim usklađenjem financijske imovine i porezno je nepriznat rashod, ako se ova imovina nije prodala u razdoblju u kojem je došlo do umanjenja fer vrijednosti.

Financijska imovina koja je klasificirana na onu raspoloživu za prodaju, početno se mjeri po trošku stjecanja koji obuhvaća fer vrijednost dane naknade uvećanu za sve transakcijske troškove (javnobilježničke naknade, takse, naknade brokeru) koji su direktno povezani s njenim stjecanjem. Financijska imovina raspoloživa za prodaju nakon početnog priznavanja mjeri se po fer vrijednosti. Ako je naknadno ustanovljeno da je fer vrijednost financijske imovine raspoložive za prodaju manja od njene knjigovodstvene vrijednosti provodi se smanjenje vrijednosti financijske imovine na teret fer vrijednosti rezerve, sve do prestanka priznavanja financijske imovine, kada se kumulativno gubitci i dobitci priznaju u računu dobiti i gubitka, a koji su prethodno bili priznati u kapitalu. Fer vrijednost, vlasničkih i dužničkih financijskih instrumenata koji nemaju određen rok dospijeca najjednostavnije se

⁶⁴ Financial Instruments: Classification and Measurement, Exposure draft, IASB, July 2009.

utvrđuje korištenjem neprilagođenih tržišnih cijena iste imovine na aktivnom tržištu odnosno burzi čime utvrđena fer vrijednost odgovara definiciji iste odnosno svoti koja je oblikovana temeljem indikatora tržišta. Međutim, u slučaju nepostojanja aktivnog tržišta fer vrijednost navedenih vrsta financijskih instrumenata procjene koje uključuju uključivanje inputa koji su preuzeti s tržišta (npr. kamatne stope, stope inflacije i sl.) i procijenjenih inputa (npr. budući novčani tijekovi, troškovi, prihod, stopa rasta i sl.). Pri tome svaka procjena i uključivanje inputa osim cijena iste imovine s aktivnog tržišta ujedno znači i smanjenje pouzdanosti utvrđene fer vrijednosti financijske imovine. Razmatranje potencijalnih rizika nužno je i pri utvrđivanju fer vrijednosti zajmova, potraživanja i dužničkih financijskih instrumenata koji se drže do dospijeca koja uključuje primjenu metode amortiziranog zamjenskog troška i moguće rizike primjene odgovarajuće efektivne kamatne stope.⁶⁵ U nastavku na slici 7 se prikazuje slikoviti prikaz rizika kod utvrđivanja fer vrijednosti financijske imovine.

Slika 7. Rizici utvrđivanja fer vrijednosti financijske imovine

Izvor: Doktorska disertacija Tamara Cirkveni – Filipović. (2013)., Utjecaj fer vrijednosti imovine i različitih metoda utvrđivanja vrijednosti na financijski položaj trgovačkih društava. Zagreb. str. 110.

⁶⁵ Tamara Cirkveni – Filipović. (2013), Utjecaj fer vrijednosti imovine i različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti na financijski položaj trgovačkih društava. Doktorska disertacija. Zagreb. str. 96. Sveučilište u Zagrebu., Ekonomski fakultet u Zagrebu.

Rizik promjene cijena (volatilnosti) predstavlja osnovni rizik utvrđivanja fer vrijednosti na aktivnom tržištu dok su ostali rizici vezani uz primjenu drugih metoda utvrđivanja fer vrijednosti financijske imovine. Rizik kamatnih stopa predstavlja rizik promjene osnovnih kamatnih stopa koje se obično mijenjaju sukladno očekivanim datumima planiranih novčanih tijekova kretanjem kroz krivulju stope povrata kamatnih stopa za različita vremenska razdoblja,⁶⁶ a koje imaju direktan utjecaj na ugovorene novčane tokove povezane s određenom financijskom imovinom. Uz rizik kamatnih stopa, važan rizik primjene fer vrijednosti predstavlja i kreditni rizik odnosno rizik neispunjenja obveza čime se mijenjaju novčani tokovi određene financijske imovine što može uzrokovati promjenu fer vrijednosti. Rizik promjene tečajeva stranih valuta predstavlja rizik kod kojeg se neto novčani tokovi financijskih instrumenata odnosno fer vrijednost mijenjaju ovisno o promjeni tečajeva stranih valuta što je posebno izraženo kada se obavljaju ulaganja na internacionalnim tržištima odnosno ulaganja koja su vezana uz valutu koja nije nacionalna valuta izvještajnog društva. Uz navedene rizike, fer vrijednost financijskih instrumenata vezana je i uz rizik prijevremenog podmirenja (ako je primjerice riječ o dužničkim vrijednosnim instrumentima) i rizik odustajanja koji se mogu procijeniti na temelju povijesnih podataka odnosno nastalih transakcija s istom vrstom instrumenata. Ostali rizici koji su vezani uz utvrđivanje fer vrijednosti financijske imovine odnose se uglavnom na izbor odgovarajuće tehnike procjene kao što je primjerice slučaj kod procjena trenutnih tržišnih cijena vlasničkih instrumenata za koje ne postoje vidljive cijene, a koje uključuju niz inputa od kojih veći dio predstavlja rezultat pretpostavki procjenitelja, a ne tržišnih elemenata. Pri utvrđivanju fer vrijednosti financijske imovine nužno je prepoznati sve potencijalne rizike koje može donijeti primjena određene metode utvrđivanja te vrijednosti i koristiti više metoda kako bi se temeljem usporedbe oblikovala pouzdanija fer vrijednost. vrijednosti iste.⁶⁷ Uz to važno je i uspoređivanje tržišnih transakcija neposredno nakon procjene kako bi se potvrdila kvaliteta oblikovane fer vrijednosti i stvorila podloga za daljnje utvrđivanje fer vrijednosti.

⁶⁶ Brkanić, V. ur. (2010) Hrvatski računovodstveni sustav (službeni i pročišćeni tekstovi za Hrvatsku – HSFI, MSFI, MRS i Tumačenja). Zagreb: RRiF Plus, MRS 39, Dodatak, VP 82, str. 572., preuzeto iz Doktorske disertacije Tamare Cirkveni – Filipović., Utjecaj fer vrijednosti imovine i različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti na financijski položaj trgovačkih društava. Doktorska disertacija. Zagreb. Sveučilište u Zagrebu., Ekonomski fakultet u Zagrebu. str. 110 – 111.

⁶⁷ Doktorska disertacija Tamara Cirkveni – Filipović., Utjecaj fer vrijednosti imovine i različitih metoda utvrđivanja fer vrijednosti na financijski položaj trgovačkih društava. Zagreb. Sveučilište u Zagrebu., Ekonomski fakultet u Zagrebu. str. 112.

5. ZAKLJUČAK

U globalnoj ekonomiji računovodstvene politike, odnosno bilješke uz financijske izvještaje društva, koriste se kao dopune kvalitetnog financijskog izvještavanja i strategijskog upravljanja u skladu s poslovnom politikom i računovodstvenim standardima. Odabrane računovodstvene politike, usklađene sa MSFI – ima kao krovni element bilješki dopunjuju sadržaj računovodstvenih informacija u financijskim izvještajima društva: bilance, računa dobiti i gubitka, izvještaja o novčanom toku i izvještaja o promjenama glavnice, kao i Bilješki uz financijske izvještaje. U ovom diplomskom stručnom radu su razmatrani utjecaji primjene računovodstvenih politika na odabranim područjima dugotrajne materijalne, nematerijalne imovine i financijske imovine, kao i razmatranje rizika kod različitih metoda vrednovanja i promjene fer vrijednosti spomenutih područja. Najvažnije računovodstvene politike kojima se društvo koristi pri evidentiranju dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine odnosi se na način mjerenja odnosno iskazivanja u financijskim izvještajima, kao i sam postupak trošenja odnosno obračun amortizacije. Odabranim metodama obračuna amortizacije dugotrajne materijalne imovine došlo se do zaključka da se računovodstvenim politikama dugotrajne imovine može utjecati na visinu financijskog rezultata u kratkom roku, dok je u dugom roku taj utjecaj neznatan. Kod vrednovanja financijske imovine na temelju odabira metode troška ili metode fer vrijednosti bitno je financijsku imovinu klasificirati kao financijsku imovinu namijenjenu za trgovanje ili financijsku imovinu raspoloživu za trgovanje. Klasifikacija financijske imovine ima utjecaj na evidentiranje poslovnih događaja u financijskom računovodstvu i određuje porezni učinak financijske imovine. Indirektan utjecaj računovodstvenih politika na području financijske imovine ima: vremenska vrijednost novca, dividende, porez, vrijednost dionica, aktivno tržište kapitala. Rizici koji su povezani sa utvrđivanjem fer vrijednosti financijske imovine odnose se na određene tehnike procjene i tržišne cijene. U primarnom obliku računovodstvene politike se pojavljuju u formi izvoda MSFI – a, kojima društvo pokazuje značajnost odredbi MSFI-a i primjene istih. Nadogradnja primarnog oblika računovodstvenih politika slijedi u vidu prilagodbe računovodstvenih politika, specifičnosti i strukturi poslovanja društva, definiranju obaveznih postupaka u određenom slučaju i obuhvatu okruženja u kojem društvo posluje.

Ovim radom je namjera bila analizirati učinke primjene računovodstvenih politika, ali ne i njihova provedba. Odabir i primjena računovodstvenih politika ima potrebu za kontinuiranim procjenjivanjem pozicija imovine, obveza i kapitala u društvu, kako bi se pravovremeno mogla donijeti odluka o usvajanju ili promjeni računovodstvene politike u poslovanju društva.

Utjecaj računovodstvenih politika na poslovanje društva potrebno je razmotriti u kratkoročnoj i dugoročnoj vremenskoj dimenziji i potrebno ih je sagledavati u kontekstu ciljeva ukupne poslovne politike pri čemu odgovornost za izbor i primjenu računovodstvenih politika ima menadžment.

6. POPIS LITERATURE

1. Belak, V. (2006) Profesionalno računovodstvo. Zagreb. Belak Excellens d.o.o.
2. Belak, V. (2009) Računovodstvo dugotrajne materijalne imovine. Zagreb. Belak Excellens d.o.o.
3. Belak., V. (2010) Računovodstvo financijske imovine raspoložive za prodaju. Zagreb. časopis RRiF broj. 9/10.
4. Belak., V. (2010) Računovodstvo financijske imovine raspoložive za prodaju. Zagreb. časopis RRiF broj. 9/10.
5. Cirkveni–Filipović.T. (2010) Računovodstvo, revizija i financije. Primjena fer vrijednosti u poljoprivredi. časopis RRiF br.11/10., Zagreb, RRiF Plus.
6. Cirkveni - Filipović. T. (2008) Računovodstvo, revizija i financije. Ulaganja u nekretnine. časopis RRiF br.5/2008. Zagreb, RRiF Plus.
7. Cirkveni - Filipović., T. (2010) Računovodstvo, revizija i financije. Promjene računovodstvenih politika pri ulaganjima u nekretnine. časopis RRiF br. 6/2010. Zagreb, RRiF Plus,
8. Ferguson., J.G. (1998) Webster Illustrated Contemporary Encyclopedic Edition. Publishing Company.
9. Financial Instruments: (2009) Classification and Measurement, Exposure draft, IASB.
10. Guidance Note 4: Valuation of Intangible Assets (Revised 2010)., International Valuation Standards Council.
11. Gulin, D. Perčević, H. (2013) Financijsko računovodstvo. (izabrane teme). RiF. Zagreb Klasifikacija financijske imovine i financijskih obveza.
12. Guzić, Š. (2007) Računovodstvo nematerijalne imovine. Računovodstvo, revizija i financije. časopis RRiF broj 11/2007. Zagreb, RRiF Plus.
13. Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde: Odluka o objavljivanju prevedenih MRS-ova 1, 4 i 34, objavljeno u Narodnim novinama br. 3/99. Od 8.1.1999. MRS 1 u Hrvatskoj je u primjeni bio od 1.1.2000. do 31.12.2002.
14. Jurić, Đ. (2012) Financijsko računovodstvo I. skripta RRiF Visoka škola za financijski menadžment, II godina stručnog prediplomskog studija Računovodstvo i financije, kolegij Financijsko računovodstvo 1. Zagreb. 09/2012.
15. Kolačević, S. Hreljac, B. (2012) Vrednovanje poduzeća, II dopunjeno i prošireno izdanje. TEB poslovno savjetovanje. Zagreb.

16. Mencer, I. (2012) Strateški menadžment. Upravljanje razvojem poduzeća. TEB. Zagreb.
17. Negovanović. M. (2008) Procjena dugotrajne imovine po fer vrijednosti – da ili ne? Računovodstvo, revizija i financije, časopis RRI F br.8/2008.
18. Perčević., H. (2010) Učinci primjene koncepta fer vrijednosti u mjerenju financijske imovine. 2nd International Conference“ Vallis Aurea“ Focus and Regional Development, Proceedings – Požega – Vienna.
19. P. Anić - Anić. predavač na ZŠEM (2013) Utjecaj metoda vrednovanja ulaganja u dugotrajnu materijalnu imovinu na financijski položaj trgovačkog društva prema MRS 40., Stručni članak UDK 657 424. i Hrvoje Volarević (HNB).
20. Pretnar. S. (2015) Osvrt na objavu izmjenjenih Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. Izvor: Verlag Dashofer . Knjižnica za računovođe.
21. Praktični menadžment, stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta., Vol.6., No. Lipanj. (2015) autor: V.Vinšalek Stipić univ. bacc. oec., Veleučilište Marko Marulić u Kninu. MSFI 13. Mjerenje fer vrijednosti.
22. Ramljak. B. (2010) Uloga računovodstvenih politika u poslovnoj politici društva. Split: Ekonomski fakultet
23. Spremić, I (1996) Polazišta u bilanciranju u dijelima Benedikta Kotruljevića u zborniku referata: Dubrovčanin Benedikt Kotruljević, Hrvatski i svjetski ekonomist XV stoljeća, HAZU. Hrvatski računovođa. Zagreb.
24. Wohe. G (1989) Bilanzierung und Bilanzpolitik. Verlag Vahlen. Muenchen (1989).
25. Zakon o koncesijama (Narodne novine broj: 78/99 do 32/02).
26. Zakon o porezu na dobit (Nar. novine broj: 109/93, 22/12, 86/15).
27. Zakon o računovodstvu (Narodne novine broj: 86/15).
28. Žager, K. et.al. (2012) Analiza financijskih izvještaja. 2 prošireno izdanje. Zagreb: Masmedia.

Internet izvori:

URL://http://damodaran.valuation_technich

URL://http://web.efzg.hr/dok/RAC//hpercevic/financijsko_racunovodstvo/Ra%C4%8Duno
vodstvo%20ulaganja%20u%20dionice.pdf

URL://http://web.efzg.hr/dok/RAC/btusek/rac/6.%20RAČUNOVODSTVENE%20PRETP
OSTAVKE%20I%20RAČUNOVODSTVENA%20NAČELA.pdf.,

URL://http://www.ivsc.org

URL://http://www.ifrs.org/Use-Around_the-workd/Education/FVM/Documents/

URL://http://www.racunovodja.hr/print.phtml?uniqueid=mRRWSbk196E4DjKFq6pChBZ

URL://https:// https://www.orkis.hr./zamke-fer

URL://https:// URL://http://hrčak.srce.hr/144038.

URL://https:// www.racunovodja.hr/Klačmer.

URL://https://EBSCO.hr.

URL://https://moje-dionice.com

URL://https://narodne-novine.hr

URL://https://oecd.org

URL://https://orkis.hr

URL://https://porezna-uprava.hr

URL://https://propisi.hr

URL://https://revizorska-komora.hr

URL://https://rifer.hr

URL://https://zse.hr

URL://https://msfi.hr

7. POPIS SLIKA I TABLICA

Popis slika

Slika 1. Veza računovodstva i poslovne politike društva, str. 3.

Slika 2. Pojašnjenje pozicija skrivenih dobitaka na pozicijama aktive i pasive, str. 13.

Slika 3. Model troška, str.17.

Slika 4. Klasifikacija financijske imovine, str.39.

Slika 5. Računovodstveni učinci naknadnog mjerenja financijske imovine, str.40.

Slika 6. Rizici prema različitim metodama utvrđivanja fer vrijednosti nematerijalne imovine, str. 51.

Slika 7. Rizici utvrđivanja fer vrijednosti financijske imovine, str.53.

Popis tablica

Tablica 1. Promjene računovodstvenih politika, str. 7.

Tablica 2. Promjena vijeka trajanja na veći broj godina, str. 9.

Tablica 3. Promjena vijeka trajanja na manji broj godina, str. 11.

Tablica 4. Obračun amortizacije uz primjenu linearne, degresivne i funkcionalne metode amortizacije i usporedba različitih metoda obračuna amortizacije, str.19.

Tablica 5. Račun dobiti i gubitka u 1. obračunskom razdoblju (1. Godina) i Račun dobiti i gubitka u 4. obračunskom razdoblju (1 – 4 godine), str. 20.

Tablica 6. Račun dobiti i gubitka, str. 21.

Tablica 7. Razmatranje financijskih učinaka procjene materijalne imovine po fer vrijednosti str. 25.

Tablica 8. Bilanca i račun dobiti i gubitka ako se ne obavlja procjena materijalnih sredstava po fer vrijednosti, str.26.

Tablica 9. Bilanca i račun dobiti i gubitka kada se obavlja procjena materijalnih sredstava po fer vrijednosti i kada se ne obavlja procjena po fer vrijednosti, str.27.

Tablica 10. Promjene na fer vrijednostima rezerve i učinci revalorizacije u (000 kn), str.28.

Tablica 11. Utjecaj primjene fer vrijednosti pri utvrđivanju vrijednosti dionica, str. 43.

Prilog 2: Pravilnik o primjeni računovodstvenih politika

Temeljem Statuta (Društvenog ugovora) društva DRUŠTVO d.d. (d.o.o.) i sukladno Zakonu o računovodstvu (Nar. nov., br. 85/16) Uprava (direktor) društva je na sjednici održanoj dana usvojila

PRAVILNIK o primjeni računovodstvenih politika

Opće odredbe

Članak 1.

Računovodstvene politike Društva obuhvaćaju načela, osnove, dogovore, praksu i pravila za evidentiranje poslovnih događaja u poslovnim knjigama, te sastavljanje i predočavanje temeljnih financijskih izvještaja Društva.

Cilj utvrđivanja računovodstvenih politika je objektivno i fer prezentiranja imovine, obveza, prihoda, rashoda i kapitala.

Načela za utvrđivanje računovodstvenih politika:

- Načelo opreznosti i razboritosti koje se ostvaruje stručnim i odgovornim izborom metoda za pravilno i realno iskazivanje poslovnih događaja i financijskih učinaka koji se iskazuju u poslovnim knjigama i njihovog prezentiranja u financijskim izvještajima društva.
- Načelo prevage bitnog nad oblikom ili formom koje se ostvaruje tako da se u financijske izvještaje unosi sve što je važno za iskazivanje stvarnog stanja i objektivni prikaz poslovanja Društva.
- Načelo značajnosti koje se ostvaruje tako da se u financijske izvještaje Društva bezuvjetno unesu svi podaci i informacije pomoću kojih će se istaći najvažnije

karakteristike i rezultati poslovanja Društva i koji će korisnicima izvještaja omogućiti da objektivno ocijene poslovanje Društva.

- Načelo nastanka poslovnog događaja, kada se učinci transakcija i ostalih događaja priznaju kad nastanu, a ne kad se primi ili isplati novac ili njegov ekvivalent.
- Neograničenost poslovanja, odnosno financijski izvještaji se uobičajeno sastavljaju uz pretpostavku da subjekt vremenski neograničeno posluje te da će poslovati u doglednoj budućnosti.

Članak 2.

Ovaj Pravilnik je sastavljen na načelima financijskog izvještavanja prema platformi Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja/ Međunarodnih računovodstvenih standarda (Hrvatskih standarda financijskog izvješćivanja), dosadašnjih metoda i postupaka u društvu te spoznaja u suvremenom poslovanju.

Odluka sadrži izbor odgovarajućih varijanti u postupcima, metodama i tehnikama financijskog izvještavanja kada Međunarodni računovodstveni standardi financijskog izvještavanja (Hrvatski standardi financijskog izvještavanja) dopuštaju više mogućnosti.

Ako standardi ili propisi ne dopuštaju izbor tada se primjenjuje takav zahtjev standarda ili propisa izravno i ne mora biti sastavni dio ovog Pravilnika.

Članak 3.

Potpuni set financijskih izvještaja društva čine:

- a) Izvještaj o financijskom položaju na kraju godine (bilanca)
- b) Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti razdoblja (račun dobiti i gubitka)
- c) Izvještaj o promjenama kapitala tijekom razdoblja
- d) Izvještaj o novčanim tokovima tijekom razdoblja
- e) bilješke

Nematerijalna imovina

Članak 4.

Izdaci za razvoj uključuju troškove povezane s razvojem novih proizvoda; unapređenja proizvoda; dizajn, konstruiranje i testiranje prototipa i modela proizvodnje; dizajn alata, radnih naprava, kovačkih i ljevačkih kalupa uključujući i novu tehnologiju; dizajn, konstrukcija i pokusni rad postrojenja koja prema ekonomskim mjerilima nisu prikladna za komercijalnu proizvodnju. To mogu biti troškovi: plaće, nadnice i ostali troškovi osoblja koje radi na aktivnostima razvoja, troškovi materijala i usluga utrošenih u razvojnim aktivnostima, amortizacija nekretnina, postrojenja i opreme u mjeri u kojoj se koristi za razvojne aktivnosti, opći troškovi (osim općih administrativnih) raspoređeni prema MRS-u 2 (HSFI 10), ostali troškovi kao amortizacija patenata i licenci u mjeri u kojoj se koriste za razvojne aktivnosti. Nematerijalna imovina kao imovina s ograničenim korisnim vijekom trajanja mjeri se metodom troška, odnosno iskazuje se po trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja. Trošak (ostatak vrijednosti je obično nula) nematerijalnog sredstva s određenim vijekom uporabe amortizira se tijekom vijeka uporabe sredstva. Testiranje na umanjenje vrijednosti u skladu s MRS-om 36 društvo provodi kad god postoje naznake da je knjigovodstveni iznos sredstva viši od iznosa toga sredstva koji se može povratiti.

Članak 5.

Društvo u financijskim izvještajima iskazuje goodwill u slučaju stjecanja (poslovna spajanja) drugog poduzeća. Goodwillom se smatra razlika između troškova stjecanja i neto fer vrijednosti prepoznatljive stečene imovine i prepoznatljivih preuzetih obveza na datum stjecanja. Svi troškovi povezani sa stjecanjem (npr. posredničke provizije, naknade za profesionalne ili konzultantske usluge, troškovi unutarnjeg odjela za stjecanje) se priznaju kao rashodi razdoblja, izuzev troškova vezanih direktno za izdavanje vrijednosnih papira. Goodwill se naknadno vrednuje usporedbom knjigovodstvene i nadoknadive vrijednosti jedinice koje stvara novac na koju je goodwill raspoređen, metodom testa umanjenja. Goodwill se testira na umanjenje jednom godišnje.

Materijalna imovina

Članak 6.

Prirodna bogatstva (zemljišta i šume) u poslovnim knjigama i financijskim izvještajima društva iskazuju se po trošku ulaganja u njihovo pribavljanje.

Građevinski objekti, postrojenja, oprema, alati, pogonski i uredski inventar, namještaj i slična materijalna imovina kod prvog evidentiranja u poslovnim knjigama iskazuju se po troškovima ulaganja kao bruto knjigovodstvena vrijednost. Troškovi ulaganja u nekretnine, postrojenja i opremu jesu:

- kupovna cijena,
- uvozne pristojbe i carina,
- nepovratni porez i,
- izravni troškovi u svezi s dovođenjem sredstava u radno stanje za namjeravanu uporabu (troškovi transporta, osiguranja u prometu, utovara, istovara, pretovara, troškovi montaže, troškovi pripreme gradilišta, troškovi isporuke i prijenosa, troškovi instaliranja i montaže, naknade stručnjacima i slični troškovi koji se mogu pripisati ulaganju).

Članak 7.

Troškovi kamata po osnovi kredita za nabavu materijalnih ulaganja priznaju se u rashode razdoblja u kojem su nastali.

Članak 8.

Kada je neko sredstvo stečeno u razmjeni za drugo sredstvo (razmjena) u vlasništvu poduzeća društvo trošak nabave utvrđuje po fer vrijednosti stečenog sredstva. Kada se nekretnina, postrojenja i oprema zamjenjuje za slično sredstvo, a ne može se pouzdano utvrditi fer vrijednost danog sredstva, trošak nabave stečenog sredstva jednak je knjigovodstvenoj vrijednosti otuđenog sredstva.

Članak 9.

U slučaju da društvo samo izrađuje sredstva za svoje potrebe, bruto knjigovodstvenu svotu činit će troškovi koji se izravno mogu pripisati tom ulaganju (prema MRS-u 2), ali najviše do razine tržišnih cijena istih sredstava. U vrijednost ulaganja ne uključuju se interni profiti. Sredstva primljena u financijski najam tretiraju se kao sredstva u vlasništvu i vode

se u okviru materijalne imovine. Troškovi posudbe za izgradnju vlastite materijalne imovine za vlastite potrebe priznaju se u rashod razdoblja u kojem su nastali.

Članak 10.

Nakon početnog priznavanja imovine društvo će pojedinu nekretninu, postrojenje i opremu iskazivati po trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumuliranje gubitke od umanjenja (metoda troška).

Amortizacija

Članak 11.

Bruto knjigovodstvena svota materijalne imovine nadoknađuje se iz prihoda poduzeća u procijenjenom korisnom vijeku trajanja svakog pojedinog sredstva iz skupine materijalne imovine. Vijek uporabe procjenjuje se u vrijeme nabave sredstva iz skupine materijalne imovine. Vijek uporabe utvrđuje se na temelju:

- očekivane uporabe sredstava u poduzeću (očekivani kapacitet ili fizički učinak),
- očekivanog trošenja (broj smjena, program popravaka),
- tehničkog starenja (promjene u potražnji za proizvodom ili uslugom),
- zakonskih i sličnih ograničenja povezanih s korištenjem sredstava.

Članak 12.

Pri amortizaciji dugotrajne materijalne imovine društvo primjenjuje linearnu (ravnomjernu) metodu.

Ulaganja u nekretnine (investicijske nekretnine)

Članak 13.

Ulaganje u nekretnine je ona imovina ili dio imovine (zemljište ili zgrada, ili oboje) s namjenom (kao vlastita ili pod financijskim leasingom) najma i/ili povećanje kapitala umjesto.

Ista se ne može klasificirati ako je namijenjena za proizvodne svrhe ili prodaju dobara ili usluga ili za administrativne svrhe, ili za prodaju, kao uobičajenu svrhu poslovanja.

Članak 14.

Društvo je za potrebe naknadnog vrednovanja ulaganja u nekretnine izabralo model fer vrijednosti.

Sve promjene proizišle iz tih promjena trebaju se priznati u računu dobiti i gubitka u razdoblju kad su iste nastale.

Članak 15.

Udjeli, dionice u pridružena i ovisna društva u svojim odvojenim financijskim izvještajima društvo evidentira metodom troška ulaganja.

Članak 16.

Ulaganja/prodaja financijske imovine društvo evidentira na datum trgovanja, odnosno na dan kad se je ugovorno obvezao na kupnju/prodaju financijske imovine.

Zalihe

Članak 17.

Zalihe društvo mjeri po trošku nabave ili neto utrživoj vrijednosti, ovisno koja je niža. Troškovi uključuju trošak nabave, troškove konverzije (materijal, rad i opće troškove proizvodnje) te druge troškove koji su nastali dovođenjem zaliha na njihovu sadašnju lokaciju i u sadašnje stanje, ali ne i tečajne razlike. Nabava zaliha se evidentira po stvarnim troškovima. Nabavna vrijednost zaliha sadrži: troškove kupnje (kupovna cijena, carina, porez koji se ne može odbiti, troškovi prijevoza i slično); ostale troškove koji su nastali u dovođenju zaliha na sadašnju lokaciju i u sadašnje stanje. U nabavu vrijednost zaliha ne uključuje se: neuobičajena vrijednost otpadnog materijala i sl. troškova, troškovi skladištenja osim troškovi o kojima ne ovisi dovođenje u sadašnje stanje i lokaciju, troškovi prodaje.

Članak 18.

Obračun utroška zaliha određuje se primjenom metode FIFO, po pojedinim sličnim vrstama i namjenama zaliha.

Kratkotrajna potraživanja

Članak 19.

Potraživanja od podružnica i drugih poduzeća, potraživanja od kupaca, potraživanja za više plaćene svote s temelja dobitka, potraživanja od zaposlenih, potraživanja od države i drugih institucija te ostala potraživanja iskazuju se po nominalnoj vrijednosti uvećanoj za kamate i druge naknade sukladno sklopljenom ugovoru.

Potraživanja iskazana u devizama i/ili uz deviznu klauzulu obračunavaju se po spot tečaju na dan bilanciranja kojeg čini srednji tečaj Hrvatske narodne banke.

Članak 20.

Otpis i ispravak (smanjenje vrijednosti) potraživanja provodi se u razdoblju spoznaje o nemogućnosti naplate dijela ili ukupnog potraživanja na teret rashoda razdoblja, kada o tome donese odluku odgovorna osoba društva.

Novac u banci i blagajni

Članak 21.

Novac na računima koji se vode u kunama u organizaciji platnog prometa i bankama vodi se u nominalnim svotama prema izvodu o stanju i prometu tih računa. Novac u blagajni u kunama iskazuje se u nominalnoj vrijednosti.

Članak 22.

Devize na računima u banci i blagajni iskazuju se prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan bilanciranja.

Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda

Članak 23.

Plaćeni troškovi unaprijed za buduće razdoblje iskazuju se kao aktivna vremenska razgraničenja, a obračunavaju se u troškove razdoblja na koje se odnose. Razlog razgraničavanja, kao i svota koja se odnosi na buduće razdoblje, mora biti iskazana na odgovarajućoj knjigovodstvenoj ispravi.

Članak 24.

Prihodi obračunani u korist tekućeg razdoblja, a nemaju elemenata da se iskažu kao potraživanje, iskazuju se kao aktivna vremenska razgraničenja. Kada se steknu uvjeti za ispostavljanje dokumenata po osnovi kojeg se stječu potraživanja, vremenska razgraničenja se prenose na račune potraživanja. Osnova prihodovanja i iskazivanja takvih svota na vremenskim razgraničenjima mora biti utvrđena u odgovarajućim knjigovodstvenim ispravama.

Kapital i rezerve

Članak 25.

Upisani kapital iskazuje se na posebnom računu u svoti koja je upisana u sudski registar prilikom osnivanja, odnosno promjene upisa vrijednosti kapitala.

Članak 26.

Dobit ili gubitak tekuće godine utvrđuje se sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima i ovim aktom.

Članak 27.

Društvo će priznati obveze za dugoročna rezerviranja samo ako postoji obvezujući događaj koji će stvoriti zakonsku ili izvedenu obvezu odljeva sredstava u budućim razdobljima i ako nema realne alternative osim podmirenja iste.

Iznos budućih izdataka potrebnih za njihovo podmirenje određuje menadžment temeljem njihove procjene. Uz suglasnost menadžmenta društvo će za procjenu izdataka potrebnih za izmirenje obveze, na dan bilanciranja, angažirati neovisne stručnjake.

Članak 28.

Društvo neće priznati moguće obveze kao niti obveze za koje nije vjerojatno da će podmirenje obveza zahtijevati odljev resursa ili se ne može dovoljno pouzdano procijeniti iznos obveze. Društvo će iste tretirati kao nepredviđene obveze i iste objaviti u bilješkama uz financijske izvještaje.

Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja

Članak 29.

Na teret obračunskog razdoblja uračunavaju se i troškovi za koje ne postoje odgovarajuće knjigovodstvene isprave da bi se mogli priznati kao obveza, a za koje se sa sigurnošću može utvrditi da se odnose na tekuće obračunsko razdoblje. Kada se pribave dokumenti za priznavanje obveza ukidaju se vremenska razgraničenja u korist računa obveza.

Članak 30.

Prihodi koji nemaju uvjete za priznavanje u tekućem obračunskom razdoblju odgađaju se preko vremenskih razgraničenja za buduća razdoblja. U korist vremenskih razgraničenja evidentiraju se i naplaćeni prihodi koji se odnose na buduća razdoblja, a za koje nije bilo iskazano potraživanje u poslovnim knjigama.

Prihodi

Članak 31.

Državne potpore koje se daju za već nastale troškove (gubitke) priznaju se u prihode kada društvo udovoljava utvrđenim uvjetima i kada je potpora primljena.

Državne potpore povezane sa sredstvima priznaju se u prihod u razdoblju u kojem se mogu povezati s odgovarajućim rashodima.

Članak 32.

Dobitke od prodaje dugotrajne imovine, utvrđene po neto načelu, društvo će iskazati u glavnici, u korist zadržanih dobitaka.

Rashodi

Članak 33.

Gubitke od prodaje dugotrajne imovine, utvrđene po neto načelu, društvo će iskazati kao ostale poslovne rashode.

Članak 34.

Za utvrđivanje troškova utrošenog materijala sirovina i sl. primjenjuje se metoda FIFO.

Dobit

Članak 35.

Društvo je za potrebe financijskog izvještavanja usvojilo financijski koncept kapitala, kao uloženi novac odnosno uložena kupovna moć, budući da se polazi od težnje za održavanjem kupovne moći uloženog novca. Sukladno tom konceptu, dobit društva ostvaren je samo onda kada je financijska vrijednost neto imovine (glavnice) na kraju razdoblja veća nego na početku razdoblja. Samo se priljev sredstava iznad povrata kapitala (uloženog novca) smatra profitom - povratom od kapitala. Dobit je ostatak vrijednosti koji se dobije kada se od prihoda odbiju rashodi koji uključuju i usklađenje za očuvanje kapitala. Ako rashodi prelaze prihode preostala vrijednost je gubitak.

Promjena računovodstvenih politika

Članak 36.

Promjene računovodstvenih politika provode se ako to zahtijeva zakon, tijelo koje tumači računovodstvene standarde ili ako bi nova računovodstvena politika prikladnije prikazivala događaje ili transakcije u financijskim izvještajima. Računovodstvene politike se dosljedno primjenjuju na slične transakcije.

Promjena računovodstvenih politika primjenjuje se retroaktivno. Ispravak se iskazuje kao usklađenje početnog stanja zadržanih zarada (prenesene dobiti ili gubitka). Promjena računovodstvene politike primjenjuje se unaprijed samo onda kada svotu vrijednosti koja korigira zadržane zarade nije moguće razborito utvrditi.

Društvo objavljuje razloge promjene računovodstvenih politika, svotu usklađenja zadržanih zarada, te činjenicu da su usporedni podaci prepravljani.

Završne odredbe

Članak 37.

Ove računovodstvene politike primjenjuju se počevši od _____.

Odluku o promjeni računovodstvenih politika donosi Uprava/ direktor društva.

Za sve transakcije čije evidentiranje nije određeno ovim Pravilnikom direktno se primjenjuju odredbe iz dotičnog MSFI/MRS, odnosno HSFI.

Izvor: URL://https://bib.irb.hr/datoteka/524444.B. RamljakRacunovodstvene_politike.doc, pristupljeno (20.10.2016).